

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

ONDŘEJ HAVRÁNEK

VYŠKRTNUTÍ VĚCI ZE SOUPISU
A EXCINDAČNÍ ŽALOBA

Diplomová práce

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Vyškrtnutí věci ze soupisu a excindační žaloba vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 3.1.2013

Ondřej Havránek

Chtěl bych tímto poděkovat JUDr. Kláře Hamulákové, Ph.D., které si nesmírně vážím jednak jako člověka a jednak jako odborníka, za podnětné rady, odborné vedení, vstřícnost a skvělou spolupráci při zpracování této diplomové práce. Dále bych rád poděkoval mému výbornému kamarádovi Ing. Milanu Částečkovi za pomoc při grafické úpravě této práce, za podnětné rady a neutuchající debaty o právu nejen při psaní této práce, ale v průběhu celého mého studia, které mi byly velkým přínosem. Dále bych také rád poděkoval exekutorskému koncipientovi, mému spolužákovi a taktéž výbornému kamarádovi Mgr. Vojtěchu Příkopovi za cenné postřehy z praxe exekutorského úřadu. Děkuji také mé výborné kamarádce Mgr. Janě Malé za podporu v těžkých chvílích, které mi studium přinášelo.

V neposlední řadě moc děkuji celé mé skvělé rodině, mé ženě Pavle a mým dětem Nellince a Matýskovi, za trpělivost, kterou prokazovali nejen při psaní této práce, ale po dobu celého studia a za bezmeznou podporu, které se mi od nich dostávalo. Děkuji.

Obsah

Úvod.....	6
1. K vyškrtnutí věci ze soupisu a excindační žalobě obecně	11
2. Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu	13
3. K charakteru lhůt dle § 68 EŘ	19
4. Vztah návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a excindační žaloby	22
4. 1 Jednotný doktrinální názor.....	22
4. 2 Východiska soudní judikatury a jejich zhodnocení.....	23
4. 3 Výklad pomocí prostředků výrokové logiky	29
4. 4 Výklad odstraňující rekogniční mezeru v zákoně	31
4. 5 Varianty procesního postupu	33
5. 1 Excindační žaloba obecně	36
5. 2 Postižení věci a právo hmotné	37
5. 3 Povaha excindační žaloby	39
5. 4 Práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí.....	41
5. 5 Postižení majetku ve společném jmění manželů	43
5. 6 Účastníci řízení o excindační žalobě	44
5. 7 Příslušnost soudu k řízení o excindační žalobě	45
5. 8 Procesní důsledky podání excindační žaloby	45
5. 9 Rozhodnutí o excindační žalobě	46
5. 10 Náklady řízení v řízení o excindační žalobě.....	47
6. Bezdůvodné obohacení a žaloba z lepšího práva	50
6. 1 Závazkový vztah z bezdůvodného obohacení	50
6. 2 Žaloba z lepšího práva.....	50
Závěr	53
Příloha č. 1.....	58
Bibliografie	60
Shrnutí.....	62

Summary.....	63
Klíčová slova – key words	64

Úvod

Během posledních let se dramaticky zvýšil objem finančních transferů mezi lidmi, společnost prochází obdobím polarizace na více či méně úspěšné, objevuje se nový trend života na dluh. Zmiňované atributy současného stupně vývoje společnosti přináší zvýšené riziko toho, že dlužník nebude schopen dostát svým závazkům a dospěje do stavu, kdy nemůže splnit to, k čemu se zavázal. Dlužník se tak dostává do situace, kdy není schopen nebo v jiných případech ochoten splatit svůj dluh věřiteli. Tyto případy, kdy dobrovolně nedojde k uspokojení pohledávky věřitele, kterou má za dlužníkem, tak často končí provedením exekuce popř. soudním výkonem rozhodnutí.

„Exekuce se stávají trendem, běžným řešením platební neschopnosti či neochoty dlužníka platit své dluhy. Mít dluhy je normální, nesplácet dluhy však má své důsledky.“¹ Výrok bývalé prezidentky Exekutorské komory ČR Jany Tvrdkové velmi výstižně reflektuje objektivní realitu ekonomického jsoचना společnosti. Exekuce (soudní výkon rozhodnutí) se tak stávají aktuálním tématem života stále většího počtu lidí v České republice, a to nejen těch, kteří si nepříjemné zkušenosti s tímto institutem přivodili vlastní vinou a nezodpovědností, ale i těch, kteří musí čelit negativním důsledkům exekuce, aniž by se na vzniku okolností vedoucích k její realizaci jakkoliv podíleli. Mám na mysli ty situace, kdy je exekuce majetku provedena neoprávněně.

Statistický ukazatel v podobě počtu nařízených exekucí počínaje rokem 2001 do současnosti² potvrzuje zmiňovaný negativní trend a posouvá problematiku zadlužování a s ní spojených právních následků do oblasti závažných problémů dneška.

Zajímavou je také statistika zpracovaná exekutorskou komorou, která se zabývá počtem starobních důchodců, vůči kterým je v současné době exekuce vedena. „Z analýzy vyplývá, že exekuci čelí 45.241 starobních důchodců. Jedná se o 2 % z celkového počtu

¹ Portál exekutorské komory České republiky [online]. 1.2.2010 [cit. 2012-05-09]. Alarmující statistika exekucí. Dostupné z WWW: < <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-verejnost/251-alarmujici-statistika-exekuci?w=>> .

² Portál exekutorské komory České republiky [online]. 1.2.2010 [cit. 2012-05-09]. Statistiky. Dostupné z WWW: < <http://www.ekcr.cz/1/statistiky/87-statistiky?w=media> > .

Vývoj počtu nařízených exekucí v období 2001-2011.

rok	nařízené exekuce	rok	nařízené exekuce	rok	nařízené exekuce
2001	4 302	2005	270 480	2009	760 923
2002	57 954	2006	309 457	2010	701 900
2003	132 469	2007	427 800	2011	936 219
2004	177 060	2008	554 128		

seniorů, jimž je vyplácen starobní důchod. Senioři tak tvoří pouze 7,5 % z celkového počtu všech osob, proti nimž soudy nařídily exekuci. I když počet penzistů v exekuci v posledních třech letech roste, má Česko lepší průměr než sousední Slovensko, které s pěti a půl miliony obyvatel hlásí bezmála 36.000 důchodců v exekuci.”³ Ačkoliv uvedené srovnání vyznívá pro Českou republiku relativně pozitivně, je třeba poznamenat, že jej nelze považovat za uklidňující. V situaci panující ekonomické recese a s přihlédnutím k dlouhodobě negativnímu demografickému vývoji společnosti (stárnutí populace) není důvodné očekávat výrazné snížení počtu exekucí v blízké budoucnosti.

Chmurné statistické údaje v sobě skrývají další aspekty související s vysokým počtem nařízených exekucí. Jelikož nemilosrdné statistické zákonitosti dopadají i na tuto oblast, logicky platí, že počet problematických případů vlastního výkonu exekuce roste s rostoucím absolutním počtem exekucí nařízených. Takovým problémem je například stav, kdy do soupisu soudní exekutor (dále jen exekutor) zahrne majetek patřící osobě od povinného odlišné, tedy třetí osobě. Osoba postižená provedením exekuce a zároveň rozdílná od povinného se dostává do svízelné situace a je v jejím zájmu se účinně bránit. Stejně platí o třetí osobě při v řízení vykonávacím, když je její majetek sepsán soudním vykonavatelem.

V těchto případech dochází k prolomení hranice vytýčené mimo jiné i teoriemi přirozeného práva, které říkají, že: „právo jednoho končí tam, kde začínají práva druhých“⁴. Konkrétně se jedná o střet vlastnického práva třetí osoby s právem oprávněného na uspokojení pohledávky. Zákonodárce nenechává tuto kolizi bez povšimnutí, její možnost předvídá a řešení tohoto kolizního stavu upravuje v § 267 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále také OSŘ) a § 68 z. č.120/2001 Sb., zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů (dále také EŘ). Třetí osoba, jejíž majetek byl zasažen výkonem rozhodnutí (exekucí), může u soudu uplatnit práva ke svému majetku podáním vylučovací žaloby. Pokud je majetek třetí osoby neprávem sepsán exekutorem, má tato osoba před uplatněním žaloby možnost domáhat se na exekutorovi vyškrtnutí těchto věcí ze soupisu.

³ Portál exekutorské komory České republiky [online]. 13.11.2012 [cit. 2012-11-18]. Senioři v exekuci. Dostupné z WWW: < <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/908-seniori-v-exekuci-13-11-2012?w=> > .

⁴ KUBŮ, Lubomír, HUNGR, Pavel, OSINA, Petr. Teorie práva. Praha : Linde. 2007. s.18.

K úplnému výčtu institutů poskytujících ochranu proti neoprávněně vykonané exekuci zbývá zmínit žalobu z lepšího práva, které se věnuje kapitola 6.2 a jejíž konstrukce je postavena na principech nároku z bezdůvodného obohacení. Ačkoliv žaloba z lepšího práva není předmětem této práce, budu se tomuto institutu z důvodu komplexního uchopení tématu věnovat.

Téma „Vyškrtnutí věci ze soupisu a excindační žaloba“ je aktuální a živé, zvláště v době přetrvávající všeobecné krize a s ní spojených dopadů do reálného života. Cílem této diplomové práce je komplexní rozbor problematiky výše zmíněných institutů včetně souvisejících hmotněprávních aspektů, zhodnocení stávající legislativní úpravy a kritická analýza převládajícího jak doktrinálního tak soudního výkladu ustanovení § 68 EŘ.

Dalším cílem je odpovědět na otázky :

1. *„Je současná právní úprava institutů návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a excindační žaloby jako prostředků ochrany třetích osob dostatečná?“*
2. *„Je v exekučním řízení podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu podmínkou k následnému podání excindační žaloby?“*

V neposlední řadě se budu snažit poskytnout vlastní pohled na danou problematiku, kterou argumentačně podpořím prostředky výrokové logiky, výkladových metod a soudní judikaturou.

Hypotézami této práce jsou následující tvrzení:

1. *Stávající právní úprava institutu vyškrtnutí věci ze soupisu dle § 68 EŘ a excindační žaloby dle § 267 OSŘ je dostatečná, domnívám se však, že je doktrínou a soudy nesprávně vykládán § 68 EŘ, zejména vzájemný vztah institutu vyškrtnutí věci ze soupisu a následného podání excindační žaloby.*
2. *V exekučním řízení není podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu podmínkou k následnému podání excindační žaloby.*

K dosažení výše uvedených cílů a za účelem potvrzení nebo vyvrácení hypotéz jsou v práci využity metody analýzy, syntézy (např. při hodnocení stávající právní úpravy) a metoda deduktivní (např. při polemice s převažujícím výkladem § 68 EŘ). Pro srovnání doktrinálních názorů a soudních stanovisek byla použita metoda komparace. Významné je taktéž využití výkladových metod právních, především výkladu *ratione legis*, teleologického a axiologického výkladu. V neposlední řadě byly použity prostředky formální výrokové logiky.

Diplomová práce je členěna do šesti kapitol, na které logicky navazuje závěr obsahující shrnutí dosažených výsledků a odpověď na výše uvedenou hypotézu. Na závěr je uveden seznam použitých zdrojů, shrnutí a seznam klíčových slov, obojí v českém i anglickém jazyku.

První kapitola přibližuje ústřední pojmy této diplomové práce, tedy návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a excindační žalobu a soustředí se na jejich vzájemný vztah a možnost použití ze strany třetí osoby z pohledu zachované stávající dvojkolejnosti výkonu rozhodnutí dle OSŘ a exekuce dle EŘ.

Druhá kapitola obecně pojednává o institutu návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a o motivech, které vedly zákonodárce k jeho zavedení, což je podepřeno důvodovou zprávou k z. č. 286/2009 Sb., který tento institut s účinností od 1. 11. 2009 zavedl do právní úpravy v exekučním řádu. Dále jsou v této kapitole popsány jednotlivé odstavce § 68 EŘ vytčeny jejich problematické momenty.

Třetí kapitola se věnuje prekluzivním lhůtám stanoveným v § 68 odst. 1 a 4 EŘ a zamýšlení se nad jejich vhodností resp. nevhodností z pohledu smyslu a účelu novely EŘ, z. č. 286/2009 Sb.

Čtvrtá kapitola popisuje vzájemný vztah návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a excindační žaloby v exekučním řízení. Jedná se z mého pohledu o stěžejní kapitolu diplomové práce, neboť je v ní řešen výkladový problém § 68 odst. 1 a 4 EŘ, kdy se snažím vyvrátit většinově přijímaný doktrinální a soudní výklad za použití výrokové logiky a právní metodologie. V návaznosti na mnou učiněný výklad v závěru této kapitoly předkládám varianty procesního postupu třetí osoby při uplatňování prostředků její obrany, v případech kdy jsou exekutorem sepsány movité věci, ke kterým právě této třetí osobě svědčí právo nepřipouštějící exekuci.

Pátá kapitola komplexně popisuje excindační žalobu dle § 267 OSŘ včetně všech procesních souvislostí a důsledků, které se k ní váží. Je zde popsána excindační žaloba obecně, teoretické názory na její povahu, ke kterým jsem připojil názor vlastní, a dále popsán průběh řízení o excindační žalobě. Kapitulu uzavírá pojednání o nákladech řízení v řízení o excindační žalobě.

Poslední šestá kapitola se z důvodu komplexnosti této diplomové práce věnuje institutu bezdůvodného obohacení a jeho procesnímu odrazu v podobě žaloby z lepšího práva, který představuje krajní prostředek k domožení se práv třetí osoby, jestliže tato nevyužila žádný z výše zmíněných procesních institutů.

Práce je doplněna poměrně obsáhlým poznámkovým aparátem, který jednak slouží k uvedení citovaných zdrojů a na mnoha místech uvádím doplňující informace či vlastní názory, které nebylo vhodné zařadit do samotného textu diplomové práce.

Práce vychází z právního stavu k 1.1.2013.

1. K vyškrtnutí věci ze soupisu a excindační žalobě obecně

V současné době panuje dvojkolejnost, co se týče vymožení povinnosti, která nebyla dobrovolně splněna. Navrhovaná novela OSŘ a EŘ z. č. 396/2012 Sb., měla s účinností od 1. 1. 2013 dvojkolejnost zásadně odstranit, když velká část současného výkonu rozhodnutí měla přejít výhradně na exekutory. Nakonec, díky pozměňovacímu návrhu k této změně nedošlo a dvojkolejnost je i pro futuro zachována.⁵ Oprávněný disponující vykonatelným exekučním titulem má možnost volit ze dvou legálních způsobů vymožení své pohledávky proti povinnému. V souladu se stávající platnou úpravou těmito možnostmi jsou soudní výkon rozhodnutí podle občanského soudního řádu (část šestá OSŘ, §251 a násl.) a dále exekuce dle exekučního řádu (hlava třetí a čtvrtá EŘ, § 28 a násl.).

Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu dle § 68 exekučního řádu a vylučovací neboli excindační žaloba⁶ dle § 267 občanského soudního řádu, jsou dva nástroje resp. dva právní prostředky ochrany, které mohou využít třetí osoby tedy osoby odlišné od povinného. Návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu může využít třetí osoba v případě, kdy byl její majetek zahrnut exekutorem do soupisu, tedy v rámci provádění exekuce dle EŘ. Tento návrh je adresován exekutorovi, nejedná se tedy o řízení soudní. Jestliže nebude jejímu návrhu na vyškrtnutí věci exekutorem, byť jen z části vyhověno může být pokračováním její procesní obrany excindační žaloba, o které je rozhodováno v nalézacím sporném řízení. Excindační žalobou se dále mohou bránit třetí osoby v případě, kdy byl jejich majetek soudním vykonavatelem pojat do soupisu v rámci soudního výkonu rozhodnutí dle OSŘ, ve kterém třetí osoby jinou možnost obrany nemají.

⁵ Úprava dvojkolejnosti je nyní v OSŘ upravena nově v § 251 odst. 2, který je však formulován víc než nešťastně, zejména vzhledem k tomu, že jeho obsah není patrný na první pohled. Adresát, který se poprvé setká s tímto ustanovením musí hodně zapřemýšlet, aby došel ke správnému výsledku, a troufám si říct, že spousta laiků se ke správnému výsledku nedobere. Z původně taxativního výčtu případů, při kterých mohl provádět výkon rozhodnutí výhradně soud (písm. a, c – f), bylo pozměňovacím návrhem vloženo písm. b), který taxativní výčet de facto změnil na demonstrativní, neboť soudní výkon rozhodnutí připustil zásadně ve všech případech. Rád bych zde také poukázal na fakt, že novela z. č. 396/2012 Sb., měla zejména obřemenit soudy a velkou část exekuční agendy převést na exekutory. Paradoxně byla právě novým, výše uvedeným ustanovením, výhradně soudní pravomoc na úkor exekutorů rozšířena. Účinností novely exekutoři nemohou provádět vyklizení nemovitosti se zajištěním bytové náhrady.

⁶ Pojmy excindační žaloba a vylučovací žaloba budou v práci dále používány promiscue.

Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu je možno použít pouze v případě věcí movitých⁷, kdežto excindační žaloba je použitelná univerzálně proti jakékoliv věci či jiné majetkové hodnotě patřící třetí osobě.

⁷ Tento závěr vyplývá z dikce § 68 odst. 1 EŘ.

2. Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu

Institut vyškrtnutí věci ze soupisu byl do EŘ zaveden takzvanou střední novelou z. č. 286/2009 Sb., účinnou od 1 . 11 . 2009. Dle důvodové zprávy k výše zmíněné novele exekučního řádu „byly hlavní principy nové právní úpravy odůvodněny srovnatelnými změnami, které proběhly v západních zemích kontinentální Evropy, a které jsou recentní právní naukou nazývány evropským trendem humanizace exekučního práva. Zároveň, má-li být zachována funkčnost systému práva a zejména jeho vymahatelnost, musí být tento mezinárodní trend respektován, samozřejmě s výhradou zachování principu proporcionality ve smyslu judikatury Nejvyššího soudu a Ústavního soudu”⁸.

Potřeba novely byla odůvodňována neutěšeným stavem exekuční agendy a potřebou odbřemenit soudy od obecné administrativy, kterou jsou nuceny vykonávat, na úkor času, který by mohly věnovat sporným věcem mezi účastníky řízení, nebo které jsou věcně obtížné.⁹

Vzhledem k názvu rubriky dílu čtvrtého hlavy čtvrté EŘ, který je exekuce prodejem movitých věcí a nemovitostí, by se mělo vyškrtnutí věci ze soupisu v § 68 EŘ, který pod tuto rubriku spadá, vztahovat jak na věci movité, tak nemovité.¹⁰ Tak tomu však není a návrh na vyškrtnutí věci je možno použít pouze v případě movitých věcí. Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu se tedy použije v případě provedení exekuce prodejem movitých věcí, kdy je po pověření exekutora soudem (§ 43a odst. 3 EŘ) a vydání exekučního příkazu exekutorem (47 EŘ), ve kterém mimo jiné jako jednu z podstatných náležitostí zákon v ustanovení § 48 písm. f) EŘ uvádí způsob provedení exekuce. Výrok exekučního příkazu musí obsahovat označení věcí, které mají být prodány, případně spoluvlastnického podílu

⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 286/2009 Sb., Sněmovní tisk 804/0.

⁹ Cílem této novely bylo, kromě dalšího, zejména převedení nerozhodovací agendy, kterou jsou zatíženy soudy na exekutory a zjednodušení nařizování exekucí. Záměrem bylo přispět k větší ochraně věřitelů před nepláči. Změny v právní úpravě měly přispět zejména ke zrychlení postupu exekučního řízení, jehož důsledkem bude i efektivnější a rychlejší vymáhání pohledávek, aniž by došlo k porušení nebo ohrožení práv povinného. Právě tyto změny měly představovat realizaci principu proporcionality, vyváženého řešení, kdy je garantována vymahatelnost práva, aniž by dlužník byl postižen objektivně nepřiměřeným způsobem.

¹⁰ Zastávám názor, že ačkoliv by šlo pouze o kosmetickou úpravu, bylo by vhodnější pro úpravu exekuce prodejem nemovitostí zvolit de lege ferenda samostatný paragraf či alespoň písmeno, a to právě v návaznosti na institut vyškrtnutí věci ze soupisu, který se pro nemovitosti nedá použít. Soupis se totiž týká pouze movitého majetku povinného a nemovitosti se do něj nezahrnují. Při exekuci prodejem nemovitostí je vydán exekuční příkaz na prodej nemovitosti či nemovitostí.

Tato úprava v exekučním řádu byla zřejmě inspirována úpravou v občanském soudním řádu, kde je shodně v části šesté, hlavě páté upraven společně prodej movitých věcí a nemovitostí. Rozdílem však je, že oba způsoby prodeje majetku povinného jsou upraveny v samostatných ustanoveních paragrafů 323 a 335 OSŘ.

na nich, nebo údaj o tom, že mají být prodány všechny podle zákona postižitelné movité věci.

Dalším krokem v exekučním řízení je sepsání movitého majetku. Provádění soupisu se pro řízení exekuční řídí OSŘ a také podzákonými předpisy¹¹. Občanský soudní řád v § 326 stanoví, že soud v bytě (sídle, místě podnikání) povinného nebo na jiném místě, kde má povinný své věci umístěny, sepíše věci, které by mohly být prodány, a to v takovém rozsahu, aby výtěžek prodeje sepsaných věcí postačil k uspokojení vymáhané pohledávky oprávněného spolu s náklady výkonu rozhodnutí. Od 1. 1. 2013 účinností novely OSŘ a EŘ z. č. 396/2012 Sb., bude možno provést dle § 327a OSŘ i takzvaný "soupis od stolu", tedy pojmout do soupisu zápisem do protokolu i takové věci, jsou-li údaje o nich známy z rejstříku zřízeného ze zákona nebo jiné evidence v souladu se zákonem. V tomto případě se může jednat například o motorová vozidla v centrálním registru vozidel, zbraně aj.¹² Úprava v OSŘ jako lex generalis je použitelná i pro řízení exekuční.

Sepsány budou především věci, které povinný může nejspíše postrádat a které se nejsnáze prodají; věci, které podléhající rychle zkáže, budou sepsány, jen není-li tu dostatek jiných věcí a lze-li zajistit jejich rychlý prodej mimo dražbu. Sepsány nemohou být movité věci, které tvoří příslušenství nemovitosti.

V praxi velmi často dochází k soupisu v místě trvalého bydliště, anebo tam, kde povinný skutečně bydlí, zdržuje se nebo má svůj majetek. Z praxe jsou také známy četné případy, kdy je soupis majetku proveden i v místě, kde povinný trvalý pobyt měl a již několik let jej tam nemá a ani zde skutečně nebydlí. Právě v těchto případech častěji než kdy jindy dochází k tomu, že je do soupisu pojat majetek třetí osoby, která pokud nechce, aby byl její majetek pojat do soupisu a následně prodán v soudní dražbě, má na výběr ze dvou variant postupu. Obě varianty přiblížím níže.

Institutu vyškrtnutí věci ze soupisu se věnuje důvodová zpráva v bodě nazvaném posilování práv ochrany třetích osob. Povaha tohoto institutu spočívá v tom, že sepsal-li exekutor za účelem jejího prodeje v soudní dražbě věc patřící třetí osobě, může tato osoba

¹¹ Např. vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, vyhláška č. 418/2001 Sb., postupech při výkonu exekuční a další činnosti.

¹² Mohlo by se jednat také o zástavy vedené v rejstříku zástav, zde by však právě velmi často mohlo dojít k tomu, že by byly postiženy věci třetí osoby.

podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu. Jedná se tedy o právní prostředek ochrany, který dává osobě, které svědčí právo k věci, jež nepřipouští exekuci, exekuční řád v ustanovení § 68 odst. 1.

Tato osoba je v textu zákona označena jako navrhovatel. Smyslem úpravy v § 68 odst. 1 EŘ bylo usnadnit vyškrtnutí věci, které neměly být sepsány a současně snaha motivovat třetí osoby, jejichž věci byly sepsány, aby postupovaly aktivně a nebrzdily účelově průběh exekučního řízení¹³.

Ustanovení § 68 odst. 1 EŘ stanoví, že návrh lze podat do 30 dnů ode dne, kdy se navrhovatel dozvěděl o soupisu věci, a to u exekutora, který věc do soupisu pojal. Opožděný návrh exekutor usnesením odmítne. Proti takovému usnesení je odvolání přípustné, protože se nejedná o meritorní rozhodnutí o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a § 55c odst. 3 písm. a) EŘ se tak neuplatní.¹⁴

Pokud bude návrh podán včas rozhodne o něm exekutor do 15 dnů od jeho doručení, pokud by byl návrh neúplný, nesrozumitelný a neurčitý pak exekutor ve stejné lhůtě vyzve navrhovatele podle § 43 odst. 1 OSŘ k odstranění vad podání. Pokud navrhovatel vady odstraní, rozhodne exekutor o návrhu do 15 dnů od doplnění podání, neučiní-li tak exekutor podání odmítne do 15 dnů od uplynutí lhůty stanovené k opravě či doplnění podání dle § 43 odst. 2 věta první. Proti rozhodnutí o odmítnutí návrhu pro jeho vady je přípustné odvolání.¹⁵

Exekutor rozhodne na základě znaleckých posudků, zpráv a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářských nebo exekutorských zápisů a jiných listin, předložených navrhovatelem. Z dikce zákona není zcela zřejmé, zda k prokázání práva nepřipouštějícího exekuci je třeba předložení pouze listinných důkazů nebo zdali je možné navrhopvat také jiné než listinné důkazy. Slovní spojení "jiných listin" v § 68 odst. 2 in fine by spíše nasvědčovalo tomu, že jsou připuštěny pouze důkazy listinné. Stejně uzavírají také K. Šimka s M. Kasíkovou, když uvádí, že exekutor rozhoduje bez jednání pouze na základě listinných důkazů. Pokud k návrhu nejsou listinné důkazy přiloženy, exekutor nevyzývá k jejich doplnění a návrhu nevyhoví.¹⁶ Autoři tento postup odůvodňují urychleným

¹³ Důvodová zpráva k zákonu č. 286/2009 Sb., Sněmovní tisk 804/0.

¹⁴ ŠIMKA, Karel, KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina. A kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 285.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Tamtéž. s. 286

projednání návrhu na vyškrtnutí exekutorem a potřebou dodržení zákonem stanovené lhůty, s tím, že důkazy složitěji obstaratelné či výpovědi svědků může provádět až soud v řízení o vylučovací žalobě.¹⁷

Osobně se však domnívám, že by mohly být připuštěny i jiné než listinné důkazy. Jako východisko k výkladu ustanovení § 68 odst. 2 EŘ volím výklad smyslem a účelem zákona. Jak v této práci ještě několikrát zazní, právě argumentace smyslem a účelem zákona je jedním z východisek při správné interpretaci právních norem. Ze slovních spojení vyjádření orgánů¹⁸, fyzických a právnických osob může vyplývat, že tato mohou mít i ústní formu. Sám zákon explicitně neříká, že tomu tak být nemůže. Argumentace zájmem na rychlém rozhodování exekutora je jistě chvályhodná, avšak v případě, kdy jedním z motivů zavedení institutu vyškrtnutí věci bylo posílení práv třetích osob, nemůže být prioritou. Posílení práv třetích osob vidím zejména v množnosti vyhnout se řízení soudnímu a tak jednak celou věc urychlit, jednak ušetřit náklady a jednak odbřemenit soudy v případech, kdy je to možné.

Ponechávám bez diskuze, že v případě provádění exekuce prodejem movitých věcí, jsou vesměs sepsány věci, které povinný vlastní již nějakou dobu a málokdy se jedná o věci nově zakoupené. Z toho vyplývá, že většinou již povinný nemá k dispozici doklady o koupi a i pokud jimi disponuje, není z nich většinou seznatelné či prokazatelné vlastnické právo povinného. Právě zde by byla účinným a kolikrát i jediným důkazním prostředkem právě svědecká výpověď. Na rozdíl od K. Šimky a M. Kasíkové nevidím důvod, proč přesouvat provádění jiných než písemných důkazů na soud, když právě soudům mělo být novelou odlehčeno. Také argumentace dodržením 15 denní lhůty pro rozhodnutí exekutora nevidím jako zásadní, když se jedná pouze o lhůtu pořádkovou. Domnívám se, že právě exekutor by měl náležitě zjistit skutkový stav a snažit se v maximální možné míře těmto návrhům vyhovět, aby bylo předejito soudním sporům, nákladům řízení, a aby opravdu došlo k obřemenění soudu, navíc většinou ve skutkově jednoduchých případech.

Podle odstavce 3. téhož ustanovení však exekutor vyškrtne vždy věc ze soupisu jednak, souhlasí-li s tím oprávněný a jednak pokud během exekuce vyjde najevo, že povinnému nepatří, či patřit nemůže. Zde dochází k paradoxní situaci, kdy ač by byl podán návrh na

¹⁷ Tamtéž. s. 286

¹⁸ Z textu zákona není patrné o jaké "orgány" se v tomto případě jedná. Orgánem je například také představenstvo akciové společnosti aj. Zde jsou však zřejmě myšleny orgány veřejné moci.

vyškrtnutí věci ze soupisu po zákonné prekluzivní lhůtě, ze kterého však bude zcela zřejmé, že sepsané věci povinnému nepatří, exekutor ačkoliv tento návrh odmítne, předmětné věci bude muset ex officio přesto vyškrtnout. Stejně tak bude exekutorem odmítnut návrh podaný povinným. Pokud by však tento návrh věrohodně prokazoval, že právo k věci svědčí jiné osobě, exekutor bude také postupovat dle odstavce třetího a nezbude mu než ex offio tyto věci opět vyškrtnout. Je třeba dodat, že k tomuto jevu v praxi exekutorských úřadů dochází velmi často z toho důvodu, že vlastnické či jiné právo třetí osoby k věci prokazuje právě povinný.

Čtvrtý odstavec § 68 EŘ upravuje další postup třetí osoby, v případě kdy exekutor byt i jen z části nevyhoví včas podanému návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu. Navrhovatel může v tomto případě podat excindační žalobu dle 267 odst. 1 OSŘ. Zákon k podání excindační žaloby stanoví 30 denní lhůtu, jejíž běh počíná od doručení nevyhovujícího rozhodnutí exekutora navrhovateli. Jak vysvětlím dále, tato lhůta je závazná pouze v případě, kdy třetí osoba zvolí postup, při kterém nejdříve podá návrh na vyškrtnutí věci. Dále odst. 4 stanoví explicitní zákaz exekutorovi, prodat sepsané movité věci, od podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu do uplynutí 30 denní lhůty k podání excindační žaloby a po dobu řízení o žalobě.¹⁹

Nově byly do § 68 EŘ vloženy odstavce 5, 6 a 7, které zavedla novela z. č. 396/2012 Sb., účinná od 1. 1. 2013. Všechny tři výše zmíněné odstavce vítám, neboť upravily otázky, které před novelou upraveny nebyly a byla jimi, bezesporu k dobru věci, posílena ochrana práv třetích osob.

Ustanovení § 68 odst. 5 EŘ stanoví, že shledá-li exekutor pravděpodobným tvrzení osoby přítomné při soupisu, že věc je ve vlastnictví třetí osoby, bezodkladně tuto třetí osobu písemně uvědomí o provedení soupisu a poučí ji o právu podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu. Tato povinnost do účinnosti novely zákonem exekutorovi dána nebyla.

¹⁹ Pokud by exekutor přes tento zákaz sepsané movité věci prodal, mohla by se po něm třetí osoba domáhat náhrady škody způsobené nesprávným úředním postupem dle z. č. 82/1998 Sb., Zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Tento zákon stanoví v § 4 odst. 1, že za výkon státní správy se považují i úkony soudního exekutora, případně jeho zástupce, zanikl-li exekutorovi výkon exekutorského úřadu a je-li tímto zástupcem exekutorský kandidát, při výkonu exekuční činnosti, sepisování exekutorských zápisů a při činnostech vykonávaných z pověření soudu podle zvláštního právního předpisu. Dle § 4 odst. 2 se činnost soudního exekutora, případně jeho zástupce, zanikl-li exekutorovi výkon exekutorského úřadu a je-li tímto zástupcem exekutorský kandidát, považuje za úřední postup.

V následujícím šestém odstavci je exekutorovi stanovena další poučovací povinnost, avšak pouze na žádost třetí osoby. Jestliže osoba, která tvrdí, že věc pojatá do soupisu je v jejím vlastnictví (třetí osoba) požádá exekutora, exekutor jí sdělí údaje potřebné k uplatnění návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu.

Velmi prospěšná je pro praxi úprava v § 68 odst. 7 EŘ, ve kterém je stanoven postup exekutora, jestliže byly sepsané movité věci zajištěny postupem dle § 66 odst. 1 EŘ a následně byly vyškrtnuty ze soupisu nebo vyloučeny z výkonu rozhodnutí. V takovém případě má exekutor povinnost věc bez zbytečného odkladu předat navrhovateli na místě, kde ji zajistil, nedohodne-li se s navrhovatelem jinak. Z praxe v advokátní kanceláři vím, že zejména co do počtu exekucí největší exekutorský úřad v České republice, s oblibou zajišťuje sepsané movité věci, i když je s přihlédnutím ke všem okolnostem zřejmé, že povinnému nepatří a patřit nemohou. Pokud se následně třetí osoba brání návrhem na vyškrtnutí věcí ze soupisu, je návrhu vyhověno a třetí osoba je poté tímto nejmenovaným exekučním úřadem vyzvána, ať si své věci vyzvedne v sídle jejich úřadu, který je vzdálen mnohdy i stovky kilometrů. Současně je upozorněna, že neučiní-li tak ve lhůtě např. osmi dnů, bude jí účtováno skladné. Vítám, že těmto amorálním praktikám bude pro futuro zabráněno. Výše popsany postup, kdy věc bude předána v sídle exekutora, bude nadále možný pouze v případě, kdy navrhovatel neposkytne exekutorovi potřebnou součinnost při předávání věci.

Poněkud složitější může být situace v případě, kdy exekutor vyškrtne ze soupisu věc bez návrhu postupem dle § 68 odst. 3 EŘ. Exekutor nezjišťuje komu ta, která věc patří, postačuje mu, pokud během exekuce vyjde najevo, že povinnému nepatří, či patřit nemůže. V tomto případě zde absentuje navrhovatel a není tedy komu tyto věci předat, ani s kým se dohodnout jinak. Bude tak zřejmě ze strany exekutora nutno vyčkat, až se vlastník věci na exekutora obrátí a dohodne si s ním další postup při vrácení věci.

3. K charakteru lhůt dle § 68 EŘ

V ustanovení § 68 EŘ jsou hned ve dvou odstavcích stanoveny lhůty. Poprvé je tomu v odst. 1, kdy třetí osoba, která tvrdí, že má k věci práva nepřipouštějící exekuci, může podat návrh na vyškrtnutí věci do 30 dnů ode dne, kdy se o soupisu věci dozvěděla. Důvodová zpráva k novele z. č. 286/2009 Sb., uvádí: „že se snaží motivovat osoby, jejichž věci byly sepsány, aby postupovaly aktivně a nebrzdily účelově průběh exekučního řízení“²⁰. Jedná se o lhůtu prekluzivní, protože poslední věta téhož odstavce stanoví, že opožděný návrh exekutor odmítne tzn. že po uplynutí této lhůty nebude možno návrh úspěšně podat. Vzhledem k tomu, že zavedením institutu vyškrtnutí věci ze soupisu mělo být postavení třetích osob posíleno, nezdá se mi prekluzivní charakter této lhůty, i když se subjektivně určeným počátkem jejího běhu, zrovna ideálním řešením.

Další lhůta je potom stanovena v § 68 odst. 4 EŘ, kdy třetí osoba, jejímuž návrhu na vyškrtnutí věci exekutor byť jen z části nevyhověl, může do 30 dnů od rozhodnutí exekutora podat excindační žalobu. O tom musí být třetí osoba exekutorem poučena. Lhůta počíná běžet od doby, kdy bylo rozhodnutí exekutora třetí osobě doručeno. R. Dávid tvrdí, že se taktéž jedná o lhůtu prekluzivní a že excindační žaloba musí být v této lhůtě podána, aby soudem nebyla odmítnuta.²¹ Jiný názor zřejmě zastává Nejvyšší správní soud (dále jen NSS), který ve svém usnesení okrajově uvádí, že: „Pro podání žaloby na vyloučení věci z exekuce je zákonem určena lhůta 30 dnů. Jde o lhůtu dle § 68 odst. 4 EŘ, zatímco pro samotnou žalobu na vyloučení majetku z výkonu rozhodnutí (exekuce) dle § 267 odst. 1 OSŘ taková lhůta stanovená není. Žalobu lze tedy sice podat i později, pro případ její absence je ovšem exekutor oprávněn pokračovat ve vymáhání dluhu dle nařízené exekuce po uplynutí 30 dnů od doručení usnesení, kterým byl zamítnut návrh na vyškrtnutí specifikovaných věcí ze soupisu evidovaného majetku, a to až do okamžiku případného podání vylučovací žaloby u exekučního soudu“²².

Z výše citovaného rozhodnutí je zřejmé, že NSS lhůtu v § 68 odst. 4 EŘ, nepovažuje za prekluzivní a s důsledkem jejího nedodržení spojuje pouze možnost exekutora prodat sepsané movité věci po uplynutí této lhůty. I když rozhodnutí NSS nepostrádá logiku a

²⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 286/2009 Sb., Sněmovní tisk 804/0.

²¹ DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, č. 7, s. 350.

²² Usnesení NSS České Republiky ze dne 22. 9. 2011 sp. zn. Na 215/2011- 11.

svým způsobem by jeho závěr mohl být správný, přikláním se k názoru R. Dávida, který je ostatně doktrínou většinově přijímán. Tak jak vysvětlím níže v kap. 4.5, 30 denní lhůtou k podání excindační žaloby není dle mého názoru vázána pouze třetí osoba, která nepodá návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a podá rovnou excindační žalobu, neboť tato osoba postupuje výhradně podle OSŘ, který lhůtu k podání excindační žaloby nestanoví. Jestliže se však třetí osoba rozhodne pro postup dle EŘ bude touto lhůtou vázána, protože EŘ je *lex specialis* k OSŘ.

„I z tohoto důvodu tak lze vyslovit vážné pochybnosti nad současnou právní úpravou. Nepopiratelnou skutečností je zjednodušení možnosti třetí osoby domáhat se ochrany svých práv cestou podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu, avšak vazba tohoto oprávnění na prekluzivní lhůty tento institut velmi silně neguje. Účel prekluzivních lhůt lze spatřovat např. v respektování právní jistoty oprávněného subjektu, nicméně právě v rovině exekučního řízení, které úzce souvisí s hmotněprávními poměry mezi účastníky, lze o právní jistotě velmi silně pochybovat. V rovině uplatňování zásady právní jistoty ve fázi aplikace práva je nutné, aby institut prekluze byl užíván v rozumné míře, resp. v takovém rozsahu, aby jeho uplatnění oprávněný subjekt neomezovalo, a aby oprávněnému subjektu byl poskytnut dostatečný časový prostor pro možnost využití prostředků, které jsou právě prekluzivní lhůtou limitovány. Proto v žádném případě nelze jednoznačně souhlasit

se závěrem, že práva třetích osob byla uvedenou novelou provedenou zákonem č. 286/2009 Sb. posílena nebo snad že exekuční řízení je díky tomuto institutu rychlejší a jednodušší. Spíše naopak. Zavedením prekluzivních lhůt pro uplatnění uvedených prostředků ochrany dochází ke komplikacím, které se projevují v nemožnosti uplatnění prostředků ochrany třetích osob v exekučním řízení, kdy celý problém postižení věci, k níž má třetí osoba právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí, je „odsouván“ mimo rámec exekučního řízení do sféry práva hmotného a institutu bezdůvodného obohacení“²³.

U prekluzivního charakteru lhůt je vhodné se ještě pozastavit. Tato tvrdost zákona bývá často v procesních předpisech „zjemňována“ institutem navrácení lhůty resp. prominutí zmeškání lhůty. Tento institut je upraven v § 58 odst. 3 OSŘ. Soud může prominout zmeškání lhůty, jestliže jí účastník nebo jeho zástupce zmeškal z omluvitelných

²³ DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, č. 7, s. 350.

důvodů, a byl proto vyloučen z úkonu, který mu náleží. Postupem dle § 58 OSŘ nelze prominout zmeškání soudcovské procesní lhůty stanovené předsedou senátu dle § 55 OSŘ. Tyto lhůty lze pouze prodloužit.²⁴

Prominutí zmeškání lhůty je možné jen u zákonných procesních lhůt s výjimkou těch, u nichž to zákon vylučuje. Tyto výluky jsou stanoveny na několika místech OSŘ a také jiných procesních předpisů, které na přiměřené použití OSŘ odkazují. Ve vztahu k mnou popisované problematice tedy výkonu rozhodnutí a exekuci tak explicitně stanoví ustanovení § 254 odst. 2 OSŘ a také ustanovení § 35 odst. 5 EŘ. Podle těchto ustanovení nelze zmeškání lhůty prominout. Proto také pro návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a poté vylučovací žalobu podanou dle ustanovení § 68 odst. 4 EŘ ve spojení s ustanovením § 267 OSŘ platí, že prominutí zmeškání lhůty není přípustné. To ani tehdy, jedná-li se o důvody jinak omluvitelné.²⁵

Co se charakteru lhůt týče, jednoznačně souhlasím s R. Dávidem, že nad současnou právní úpravou, která však v tomto směru nebude změněna ani novelou exekučního řádu účinnou od 1. 1. 2013, lze vyslovit jednoznačné pochybnosti, kdy vazba na prekluzivní lhůty celý institut vyškrtnutí věci silně neguje.²⁶

²⁴ KRČMÁŘ, Zdeněk. In BUREŠ, Jaroslav, DRÁPAL, Ljubomír, KRČMÁŘ, Zdeněk. A kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. I. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 275 - 276.

²⁵ DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, č. 7, s. 350.

²⁶ Tamtéž.

4. Vztah návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a excindační žaloby

V teorii, v praxi exekučních úřadů, ale také v soudních rozhodnutích se promítá problém související se sporným výkladem § 68 odst. 1 a 4 EŘ, který pokládá podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu (§ 68 odst. 1 EŘ) za podmínku k následnému podání excindační žaloby (§68 odst. 4 EŘ, 267 OSŘ). Ustanovení § 68 odst. 1 a 4 EŘ upravuje návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a následné podání excindační žaloby.

Převažující výklad, jak doktrinální, tak soudní přiblížím v následujících řádcích a poté připojím názor vlastní, opřený o základy výrokové logiky a výkladových metod, čímž se pokusím vyvrátit tento většinově přijímaný, dle mého názoru nesprávný výklad.

4. 1 Jednotný doktrinální názor

K výkladu ustanovení §68 EŘ například R. Dávid uvádí: „Dozví-li se třetí osoba, že věc, ke které má tato třetí osoba právo nepřipouštějící exekuce, MUSÍ na ochranu svých práv nejdříve uplatnit prostředek ochrany, jímž je návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu. Tento návrh MUSÍ podat do 30 dnů ode dne, kdy se dozví o soupisu věci, bude se jednat o lhůtu procesní“²⁷. V témže článku, jen v jiné kapitole, věnující se primárně excindační žalobě, R. Dávid uvádí, „zcela jiná je situace v řízení exekučním dle exekučního řádu, kde právní úprava po novele provedené zákonem č. 286/2009 Sb. doznala naprosto podstatných změn. Jak bude uvedeno dále, třetí osoby se dle exekučního řádu mohou ochrany svých práv vylučovací žalobou domáhat jedině tehdy, pokud uplatnily současně návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu. Bez podání tohoto návrhu tak třetí osoby podat vylučovací žalobu nemohou, proto tedy platí, že třetí osoby v exekučním řízení nemohou podat vylučovací žalobu okamžitě po postižení určité věci, nýbrž až po nevyhovění návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu exekutorem“²⁸.

K dalšímu postupu podle odst. 4 téhož ustanovení tento autor v jiném článku uvádí : „Žaloba na vyloučení věci jako prostředek ochrany práv třetích osob nadále zůstává zachována, nicméně již pouze ve vazbě na nutnost uplatnění svého práva nejdříve prostřednictvím prostředku vyškrtnutí věci ze soupisu. Tuto žalobu bude třetí osoba

²⁷ DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, č. 7, s. 349.

²⁸ Tamtéž.

oprávněna podat tedy jen v případě, že se domáhala ochrany svého práva prostřednictvím prostředku vyškrtnutí věci ze soupisu, tedy v těch případech, kdy jí nebylo exekutorem vyhověno, byť jen z části”²⁹.

Obdobně K. Šimka s M. Kasíkovou v komentáři k exekučnímu řádu, ač nikoliv explicitně uvádí, že „excindační žaloba je svou povahou také "jen" procesním prostředkem ochrany práva a exekuční řád jako procesní předpis stanoví v § 68 odst. 1 věta druhá další procesní podmínku jeho uplatnění”³⁰.

4. 2 Východiska soudní judikatury a jejich zhodnocení

Stejně judikuje také Krajský soud v Praze (dále také KS v Praze) ve svém rozhodnutí spisové značky 28Co 464/2010-44, ve kterém se výslovně uvádí: „Jedním z předpokladů pro podání žaloby na vyloučení věci z exekuce podle § 267 OSŘ je podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu u exekutora, který věc do soupisu pojal, do třiceti dnů ode dne, kdy se žalobce o soupisu věci dozvěděl. Dalším je rozhodnutí exekutora, jímž, byť částečně, návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu nevyhověl. Nejsou-li tyto podmínky splněny, nemůže být žaloba na vyloučení věci z exekuce podána“³¹. Dále se v citovaném rozhodnutí uvádí, že: „zákonný požadavek na předběžné projednání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu u exekutora je **procesní podmínkou** pro uplatnění nároku na vyloučení věci z exekuce u soudu, neboť osoba uplatňující právo na sepsanou věc se může se svým nárokem obrátit na soud **pouze tehdy**, pokud do patnácti dnů ode dne uplatnění nebylo exekutorem zcela vyhověno jejímu návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu”³².

S výše uvedenými názory se neztotožňuji. Žádný z nich ke škodě věci není podpořen argumentací, a proto nejsem schopen posoudit, jakým způsobem nebo kterou z výkladových metod je možno k tomuto závěru dojít. Ani základní výkladovou metodou, kterou skýtá jazykový výklad, totiž dle mého názoru není možné k takovému výsledku dospět. Odstavec první § 68 EŘ explicitně uvádí, že ten, jemuž svědčí právo k věci, které nepřipouští exekuci, může podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu. Pozornost je v textu

²⁹ DÁVID, Radovan. Exekutorská činnost ve světle novely č. 286/2009 Sb. *Právní fórum*. 2009, s. 420.

³⁰ ŠIMKA, Karel, KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina. A kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 286.

³¹ Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 21. 10. 2010, sp. zn. 28 Co 464/2010-44.

³² Tamtéž.

zákona třeba zaměřit právě na spojení "může podat", kdy tímto je třetí osobě pouze dána možnost, nikoliv povinnost podat exekutorovi návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu.

Oponentní argument by snad mohl znít, že slovo může je třeba v některých případech znění zákona vykládat, jako musí. Nemyslím si však, že by se v ustanovení § 68 odst. 1 EŘ jednalo právě o tento případ, když slovo "může" je použito i ve čtvrtém odstavci téhož ustanovení, kdy třetí osoba po byť i částečně nevyhovujícím rozhodnutí exekutora, "může" podat excindační žalobu. Jsem si jist, že tuto povinnost třetí osoba nemá. Pokud by slovo může, bylo použito v textu téhož zákonného ustanovení dvakrát vždy v jiném smyslu, jistě by to nesvědčilo o racionálním zákonodárci.

Právě zde se otvírá prostor soudu či komukoliv jinému, kdo bude výše zmíněné ustanovení vykládat, aby jej při nejednoznačnosti jazykového výkladu, vyložil ve smyslu a účelu zákona z pohledu racionálního zákonodárce. Interpretací předpoklad racionálního zákonodárce je jedním ze základních východisek interpretace práva.³³ „Ať již je reálný zákonodárce jakýkoliv, ať již mu lze přičítat častá pochybení proti požadavku racionality právní úpravy, je nesporné, že vždy je jeho (alespoň deklarovaným) cílem, aby právní úprava racionální byla, aby právo, které tvoří, bylo v souladu s jeho existujícími hodnotovými východisky a ideou práva. Z ideje práva (princip právní jistoty) vyplývá, že to tak dokonce být má, a proto se na to může adresát právní normy spolehnout“³⁴.

Další postup spočívající v podání excindační žaloby, předvídaný § 68 odst. 4 EŘ je tedy použitelný nikoliv vždy, ale pouze tehdy, jestliže třetí osoba možnosti podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu využije.

K výše zmíněnému rozhodnutí Krajského soudu v Praze dodávám, že podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu dle mého názoru nemůže vytvářet procesní podmínku pro podání vylučovací žaloby. Exekuční řád v § 36 a shodně občanský soudní řád v § 255 stanoví, že účastníky exekučního řízení (řízení o výkon rozhodnutí) jsou oprávněný, povinný a jsou-li nařízeným výkonem rozhodnutí postiženy majetkové hodnoty nebo práva patřící do společného jmění manželů, je účastníkem řízení, pokud jde o tyto majetkové hodnoty, i manžel povinného.

Mám tedy za to, že třetí osoba, jejíž majetek byl do soupisu pojat, není účastníkem exekučního řízení, a proto nemůže být svázána jakoukoliv procesní podmínkou dřív, než

³³ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 86.

³⁴ Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 21. 10. 2010, sp. zn. 28 Co 464/2010-44.

se stane účastníkem procesně-právního vztahu. Účastníkem řízení se stává na základě varianty, kterou dle své úvahy zvolí, buď podáním návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu, nebo podáním vylučovací žaloby, tedy okamžikem, kdy žaloba napadne na soud.

Rozsudku Krajského soudu v Praze jako soudu odvolacího předcházelo řízení před Okresním soudem v Mladé Boleslavi, který své rozhodnutí podpořil, stejně nevhodným výkladem jako soud odvolací, a to již výše zmíněným tvrzením, že podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu je procesní podmínkou pro následné podání vylučovací žaloby.

Okresní soud však navíc zatížil svým rozhodnutím řízení vadou, když žalobu zamítl. K dobru KS v Praze poznamenávám, že i když na základě nevhodného výkladu znění § 68 EŘ došel ke stejně nesprávnému výsledku jako soud prvostupňový, alespoň prvostupňový soud správně poučil a zavázal právním názorem o tom, jak je třeba rozhodnout v případě nedostatku procesní podmínky. Odvolací soud ve svém rozhodnutí k tomuto uvádí: „Jde o podmínku procesně právní, jejíž nedostatek má toliko procesní důsledky a nemůže být důvodem pro zamítnutí žaloby (věcné rozhodnutí). Jestliže by nárok na vyloučení věci z exekuce nebyl před uplatněním žalobou u soudu předběžně projednán u exekutora, měl by soud tento nedostatek podmínky řízení, jenž je odstranitelný, řešit postupem podle § 104 odst. 2 OSŘ a řízení zastavit poté, co učinil opatření k odstranění tohoto nedostatku. Pokud však soud prvního stupně bez dalšího o tomto nároku věcně rozhodl a žalobu zamítl, zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci”³⁵.

Ačkoliv výše uvedené, procesně správné poučení kvituji, samo o sobě nic nemění na nesprávnosti výroku ve věci samé. Dále KS v Praze ve svém rozhodnutí uvádí, že se v tomto případě jedná o odstranitelný nedostatek podmínky řízení, kdy nedostatek podmínky řízení, který spatřuje v nepodání návrhu na vyškrtnutí věci, by se měl řešit postupem podle § 104 odst. 2 OSŘ, tedy učinit k tomu soudem vhodná opatření. Rozhodnutí nespécifikuje, o jaké opatření by se mělo jednat. Do úvahy přichází dvě varianty, které by mohl mít KS v Praze na mysli.

³⁵ Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 21. 10. 2010, sp. zn. 28 Co 464/2010-44.

První je, považovat podání dle svého obsahu za návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a postoupit takový návrh exekutorovi³⁶. Exekuční řád stanoví, že má-li být úkon učiněn u exekutora, lhůta zůstává zachována, je-li úkon učiněn u exekučního soudu, který podání neprodleně zašle exekutorovi (55b odst. 4 EŘ). To znamená, že exekutor by při takovém postupu soudu, nemohl návrh na vyškrtnutí věci odmítnout pro opožděnost, i když by podání bylo soudem postoupeno až po uplynutí 30 denní lhůty počítané od doby, kdy se o soupisu třetí osoba dozvěděla, jestliže excindační žaloba byla v této lhůtě podána³⁷. V tomto případě, se ale nezahajuje řízení u soudu a není tedy třeba odstraňovat nedostatky v podmínkách řízení, protože řízení nepočalo.

Další možností by bylo poučení navrhovatele soudem o tom, že musí nejdříve podat návrh na vyškrtnutí věci exekutorovi. Soud by řízení do rozhodnutí exekutora přerušil dle § 109 odst. 2 písm. c) OSŘ a až v závislosti na rozhodnutí exekutora by jej později zastavil (pokud exekutor plně vyhoví) nebo bude v řízení pokračovat (pokud byť jen z části nevyhoví).

Ani jednu z variant však nemohu připustit, neboť nesouhlasím s názorem, že návrh na vyškrtnutí je procesní podmínkou k podání vylučovací žaloby.

Na tomto místě je třeba uvést, že existuje také názor opačný. Krajský soud v Hradci Králové (dále také KS v Hradci Králové) dne 24. 2. 2011, pod sp. zn. 23 Co 35/2011 vydal rozhodnutí, které potvrzuje mnou uváděný výklad § 68 EŘ. Ač obsahově s tímto judikátem lze souhlasit, trpí tento judikát drobným nedostatkem. Vzhledem k tomu, že se jedná o první judikát svého druhu a tedy v zásadě průlomový, myslím, že by si zasloužil pregnantnější odůvodnění, aby byly pro futuro rozptýleny domněnky o jeho správnosti a tím potažmo o správném výkladu § 68 odst. 1 ve spojení s § 68 odst. 4 EŘ.³⁸

Dle názoru KS v Hradci Králové nemůže být úspěch žaloby na vyloučení věci z exekuce (§ 267 odst. 1 OSŘ) podmíněn předchozím včasným návrhem na vyškrtnutí věci ze soupisu postupem podle § 68 zákona č. 120/2001 Sb. ve znění pozdějších předpisů.³⁹

„Nemůže být pochyb o tom, že exekuce prováděná v režimu zákona č. 120/2001 Sb., má primárně vést k uspokojení pohledávky oprávněného z výtěžku zpeněžení majetku

³⁶ Tento postup je v praxi zcela běžný.

³⁷ Jestliže by však excindační žaloba byla podána až po uplynutí 30 denní lhůty k podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu, exekutor by takto soudem postoupený návrh odmítnout musel.

³⁸ O významu tohoto judikátu svědčí, že byl pojat do sbírky rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR č. RC 21/2012.

³⁹ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 2. 2011, sp. zn. 23 Co 35/2011.

povinného a právě institut vylučovací žaloby podle ustanovení § 267 odst. 1 OSŘ má být prostředkem k tomu, aby nebyl postihován majetek, jež nepatří povinnému, případně, jehož prodej je vyloučen z jiného obdobného důvodu. Důvodová zpráva k zákonu č. 286/2009 Sb., je postavena především v části týkající se novely ustanovení § 68 EŘ na posilování ochrany práv třetích osob snahou zjednodušit proces vyloučení majetkových hodnot z exekuce a vyhnout se tak řízení vedeném podle § 267 OSŘ. Nejen z textu novelizovaného ustanovení § 68 exekučního řádu, ale ani z důvodové zprávy k zákonu č. 286/2009 Sb., nelze dovodit kategorický závěr o ztrátě možnosti třetí osoby domoci se vyloučení věci z exekuce cestou podání vylučovací žaloby prostřednictvím § 267 odst. 1 OSŘ bez toho, že by bylo využito institutu vyškrtnutí věci ze soupisu podle § 68 odst. 1 až 3 EŘ. Odvolací soud je v této souvislosti přesvědčen, že pokud by měl být výklad žalovaného správný, pak by z ustanovení § 68 EŘ muselo výslovně vyplývat, že třetí osoba mající právo k věci, které vylučuje exekuci, toto právo, pokud jej neuplatní buď vůbec či opožděně, pak jej ztrácí. Bez takového výslovného a kategorického závěru se k takovému názoru nelze přiklonit, zvláště pokud Listina základních práv a svobod v článku XI. odst. 1 a 4 poskytuje ochranu vlastnickému právu a stanoví, že vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné jen ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu. Na podporu uvedeného lze uvést, že obdobný postup není upraven ani pro poměry výkonu rozhodnutí vedeného podle § 251 a násl. OSŘ⁴⁰.

„Chtěl-li by snad zákonodárce být tak přísný a skutečně zánik možnosti uplatnit návrh na vyloučení věci z exekuce podle § 267 odst. 1 OSŘ bezpodmínečně svázat s včasným návrhem na vyškrtnutí věci ze soupisu podle § 68 exekučního řádu, jistě by vyžadoval od soudních exekutorů výslovné (nejlépe i písemné) poučení adresované třetím osobám či alespoň povinnému o takových důsledcích. Dozajista by to neponechával na svévoli, zda takové poučení bude poskytnuto či nikoliv“⁴¹.

V uvedeném případě došlo ze strany soudu k odstranění rekogniční mezery v právu, kterou popisují níže v kapitole 4. 4.

Zdrojem problému může být ten fakt, že ne vždy musí být právní norma totožná s textem zákona. Text v zákoně, tedy jednotlivá slova resp. věty představují komunikátor

⁴⁰ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 2. 2011, sp. zn. 23 Co 35/2011.

⁴¹ Tamtéž.

právní normy, tzn. jejich smyslem je vyjádření nějaké normy, proto o nich lze hovořit jako o tzv. normativních větách, samy však normami nejsou.⁴²

Uvedený problém může nastat dokonce i v situaci, kdy text právní normy se jeví jako zcela jasně určitý a jednoznačný. Je zásadní uvědomit si, že jazykový výklad textu normy je pouze jeden z mnoha možných výkladů, pouze jednou z metod interpretace zákona. Jazykový výklad tak představuje dle Ústavního osudu ČR „prvotní přiblížení“ na cestě k nalezení obsahu a významu právní normy. Ústavní soud upozorňuje na důsledky absolutní preference pouze jazykového výkladu následovně: „Jazykový výklad představuje pouze prvotní přiblížení se k aplikované právní normě. Je pouze východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a účelu (k čemuž slouží i řada dalších postupů, jako logický a systematický výklad, výklad *ratione legis* atd.). Mechanická aplikace abstrahující, resp. neuvědomující si, a to buď úmyslně, nebo v důsledku nevzdělanosti, smysl a účel právní normy, činí z práva nástroj odcizení a absurdity“⁴³.

K judikátu KS v Hradci Králové se kriticky, avšak pouze okrajově, vyjádřil K. Svoboda ve svém článku nazvaném „Proč a jak české civilní soudy ignorují zákon“⁴⁴.

Jako příklad rozhodnutí, "které ignoruje zákon", dle mého názoru neoprávněně, uvádí právě výše zmíněné rozhodnutí KS v Hradci Králové. Autor konstatuje, že v tomto případě bylo ustanovení § 68 odst. 1 EŘ vyloženo ve smyslu zákona, na úkor gramatického, případně i systematického výkladu zákonného ustanovení. Dále tvrdí, že Krajský soud v Hradci Králové takto uzavřel navzdory dikci § 68 odst. 1 EŘ.⁴⁵

K. Svoboda dále poznamenává, „že se judikát ani v náznaku nevypořádal se skutečností, že s marným uplynutím lhůty pro podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu zákon výslovně spojuje povinnost exekutora odmítnout návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu jako opožděný. Jestliže toto usnesení exekutora nemá být jen stylistickým cvičením, musí být závazné i pro soud a mělo by být důvodem pro zamítnutí⁴⁶ případné vylučovací žaloby“⁴⁷.

⁴² MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 41s.

⁴³ Nález Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97.

⁴⁴ SVOBODA, Karel. Proč a jak české civilní soudy ignorují zákon. *Jurisprudence*, 2012, č. 4, s. 10.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ K. Svoboda se tedy zřejmě, na rozdíl od KS v Praze nedomnívá, že se jedná o procesní podmínku, neboť jinak by nemluvil o zamítnutí žaloby.

⁴⁷ SVOBODA, Karel. Proč a jak české civilní soudy ignorují zákon. *Jurisprudence*, 2012, č. 4, s. 10.

S tímto názorem nemohu souhlasit. Domnívám se, že K. Svoboda, stejně jako všichni předchozí autoři, opomenuli slovo "může" v dikci ustanovení § 68 odst. 1 EŘ, kdy třetí osobě není dána povinnost podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a je pouze na její volbě, zdali tak učiní. Usnesení exekutora tak nebude pouze „stylistickým cvičením“ v případě, kdy třetí osoba této možnosti využije opožděně, tedy po uplynutí 30 denní prekluzivní lhůty k podání návrhu. Po té exekutorovi vzniká prostor k realizaci své pravomoci, vydat odmítavé usnesení.

Dále bych opět uvedl, že právě argumentace smyslem a účelem zákona je nadřazena, popřípadě doplňuje "pouhý" jazykový výklad a často odstraňuje přílišnou tvrdost či nedokonalost slovního znění zákona. Ostatně můj názor potvrzuje i výše zmíněné rozhodnutí Ústavního soudu. Opomím zde fakt, že ani z jazykového výkladu zmíněného ustanovení nelze dojít ke K. Svobodou a jinými autory prezentovanému výsledku.

Na rozdíl od K. Svobody vítám trend, který ve svém článku kritizuje, kdy průřezově naše obecné soudy po vzoru Ústavního soudu mění své postupy při interpretaci právních norem ve prospěch " přirozenoprávních (ústavních) principů ".⁴⁸

Je jednoznačně k dobru věci fakt, že textualistické pojetí výkladu právních norem je již překonáno. Nalezení skutečného obsahu právní normy je pro dosažení spravedlnosti natolik zásadní, že absolutní preference jazykového výkladu může být mnohdy nepostačující. Na rozdíl od K. Svobody nemám pocit, že by jazykový a systematický výklad zákona tímto ztrácel na důležitosti.⁴⁹ Beze vší pochyby se v obou případech jedná o důležité výkladové metody, které však slouží pouze k prvotnímu přiblížení se obsahu právní normy.

4. 3 Výklad pomocí prostředků výrokové logiky

Protože samotný jazykový výklad § 68 EŘ s vazbou na § 267 OSŘ poskytuje nemalý prostor ke spekulacím a mám za to, že není zcela jasný a nezpochybnitelný, rozšířím své úvahy o výklad stojící na principech a pravidlech výrokové logiky. Norma § 68 EŘ je normou s klasickou strukturou (kondicionální)⁵⁰, což znamená, že se jedná o normu, kterou je možné vyjádřit v podobě kondicionální věty. Kondicionální věta je vyjádřením

⁴⁸ SVOBODA, Karel. Proč a jak české civilní soudy ignorují zákon. *Jurisprudence*, 2012, č. 4, s. 10.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ GERLOCH, Aleš, *Teorie práva*. Praha: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 52.

pravidla chování - obecně stanoví soubor podmínek a pravidlo, na základě kterého jsou stanoveny následky. K formálnímu popisu kondicionální věty je možné použít logický operátor implikace, kde implikace vyjadřuje vztah mezi antecedentem a konsekventem normy.

Aplikace pravidel výrokové logiky na probíraný případ je poměrně jasná. § 68 EŘ odst. 4 EŘ upravuje podmínku, kdy může třetí osoba podat excindační žalobu. Jedná se o stav, kdy tato osoba podala návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a zároveň jí nebylo exekutorem, byť jen z části, vyhověno. Situace má nesporně charakter implikace, kdy předpokladem implikace (antecedent právní normy) je výrok „požádal o vyškrtnutí a zároveň exekutor byť jen z části nevyhověl“ a důsledkem (konsekventem) je výrok „může podat excindační žalobu“. Aby bylo možné tyto zjednodušené výroky představující obsah právní normy § 68 EŘ jednoduše zapsat v podobě implikace, provedu nejprve náhradu za symboly.

Výrok A: požádal o vyškrtnutí

Výrok B: exekutor vyhověl v plném rozsahu

Výrok C: může podat excindační žalobu

Pro naprostou shodu s obsahem normy je nutné negovat výrok B, což vede k získání výroku stejného znění s výrokem v právní normě. Negací výroku „exekutor vyhověl v plném rozsahu“ je výrok $\neg B$ „exekutor byť jen z části nevyhověl“. Nyní je již možné pomocí prostředků výrokové logiky popsat kondicionální větu představující § 68 odst. 4 EŘ, která bude mít následující podobu:

$$(A \wedge \neg B) \rightarrow C$$

Ze zápisu implikace pomocí matematického zápisu je velmi přesně vidět, že předpokladem k implikaci je platnost A (třetí osoba podala návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu) a zároveň neplatnost B (tj. neplatí, že jí bylo vyhověno v plném rozsahu, tedy nebylo jí vyhověno byť jen z části). Žádný jiný stav ustanovení § 68 EŘ, jmenovitě odstavce 1 a 4 nepokrývá. Pravidla výrokové logiky jsou neúprosná. Z povahy implikace platí, že vztah mezi předpokladem a důsledkem implikace je přesně dán pro konkrétní předpoklad. Ostatní stavy implikace nepokrývá. Pro naprosto jasné upřesnění a objasnění významu implikace uvádím následující banální příklad.

$$P \rightarrow Q$$

Implikace „Přijdu, jestliže bude pěkné počasí.“, kterou je možno rozložit na jednotlivé výroky: výrok P: jestliže bude pěkné počasí a výrok Q: přijdu, nepopisuje žádné pravidlo

pro situaci, kdy nebude pěkné počasí, stanoví pravidlo výhradně pro stav pěkného počasí. Jestliže přijdu, když bude pršet (tj. nebude pěkné počasí), není to v rozporu s pravidlem, které implikace popisuje.

Stejným, i když složitějším případem je zmiňovaný § 68 odst. 4 EŘ. Na základě provedeného výkladu pomocí prostředků výrokové logiky mám za to, že § 68 odst. 4 EŘ neobsahuje žádné pravidlo chování a tudíž neupravuje stav, kdy třetí osoba nepodá návrh na vyškrtnutí ze soupisu. To znamená pouze toliko, že závěr, vůči němuž jsem v opozici – tedy že nepodala-li třetí osoba návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu, je důvodem k neúspěchu žaloby na vyloučení věci z exekuce, a to z pohledu pouhého výkladu § 68 EŘ - je závěrem chybným.

Logickým výkladem § 68 EŘ je možné uvedenou úvahou ke zjištění, že podání návrhu na vyškrtnutí ze soupisu není podmínkou pro možnost podání excindační žaloby. Jelikož neexistuje žádné takové omezení třetí osoby v ustanovení § 267 OSŘ, postačí k potvrzení správnosti výše uvedeného mého výkladu k § 68 EŘ provedený test pomocí prostředků výrokové logiky.

Provedený výklad uzavírám odkazem na princip vztahu obecné a speciální úpravy. Jelikož je EŘ speciální úpravou k OSŘ, potom platí preference speciální úpravy pro ty případy, vůči kterým je relevantní normativní úprava v *lex specialis*. Ovšem tam, kde úprava v normě speciální absentuje, musí být použita úprava obsažená v normě obecné. V našem případě ve speciální normě není upraven stav, kdy třetí osoba nevyužije možnosti dané § 68 odst. 1 EŘ a nepodá návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu (viz logický výklad výše) a tudíž se na takový stav vztahuje úprava vyjádřená normou obecnou (*lex generalis*), tzn. ustanovení § 267 OSŘ, který žádné limitující podmínky ve vztahu k § 68 EŘ neobsahuje.

4. 4 Výklad odstraňující rekogniční mezeru v zákoně

Jak již zmiňuji na začátku kapitoly věnující se výkladu § 68 EŘ ve spojení s § 267 OSŘ, jsem přesvědčen o skutečnosti, že nejasnosti plynoucí z novely jsou způsobené chybným výkladem § 68 EŘ.

Při výkladu ustanovení jakékoliv právní normy by měl být především šetřen její význam a smysl. K tomuto je nutno dodat, že právní systém není neutrálním systémem. Je to systém axiologický (hodnotově orientovaný). Výklad právní normy, jakkoliv je procesem kreativním, musí být limitován. Limity možnosti širší výkladu právní normy

jsou určeny nejenom principy relevantními vůči oboru práva, ke kterému vykládaná norma náleží, ale také hodnotovým aspektem normy, které bezesporu poskytuje justifikaci jejímu výkladu. Výklad postrádající oporu v účelu a smyslu normy představuje aplikační chybu a způsobuje axiologický nesoulad mezi obecnou úpravou a řešením konkrétní kauzy, v níž by byl takto chybný výklad použit. Jestliže uvážíme, že účelem novely z. č. 286/2009 Sb., bylo posílení práva třetích osob a zároveň zefektivnění exekučního řízení, potom je výklad, který dochází k závěru, že nepodání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu je skutečnost zamezující podání excindační žaloby, ve zcela jasném rozporu s účelem novely.

Takto provedený výklad totiž znamená nahrazení jedné možnosti domáhat se svých práv (pouze prostřednictvím excindační žaloby) možností jinou (návrh na vyškrtnutí a následně excindační žalobu) a navíc s definovanými – a to poměrně tvrdě – lhůtami, jež úprava EŘ ve stavu před novelou neobsahovala. Šlo by tedy o posílení práv třetích osob, nebo naopak znamená takový stav umenšení těchto práv? Jsem přesvědčen o druhém závěru. Z tohoto jednoduchého důvodu není možné připustit výklad ustanovení § 68 EŘ znamenající neumožnění podání excindační žaloby bez předchozího návrhu na vyškrtnutí. Takový výklad by byl v přímém rozporu se smyslem a účelem z. č. 286/2009 Sb., jímž byl institut vyškrtnutí věci ze soupisu do EŘ zakotven.

Mám za to, že tento závěr je zcela zřejmý. Připusťme ale, že úprava zavedená novelou není zcela jasná a vyvolává aplikační problémy. V takovém případě je třeba konstatovat, že dochází k rekogniční mezeře (mezera poznání) v zákoně. „Rekogniční mezera je empirickým a sémantickým problémem vznikajícím při aplikaci obecných norem na individuální případy“⁵¹. Rekogniční mezera neznámá, že daný případ není na úrovni obecné normy řešen, ale znamená, že případ řešen je, pouze není jasné, jak je řešen. V takovém případě je třeba využít i jiné druhy výkladu, než je pouze výklad jazykový. Podstatné však je, že institucionalizovaný normativní zdroj práva je plně k dispozici. Aby byl nalezen skutečný význam právní normy, nabádá teorie v případě detekce rekogniční mezery k provedení dalších druhů výkladu, než je pouze výklad jazykový.

⁵¹ KŮHN, Zdeněk. *Aplikace práva ve složitých případech. K úloze právních principů v judikatuře*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002, s.200.

4. 5 Varianty procesního postupu

Z výše uvedené argumentace a teleologického výkladu ustanovení § 68 EŘ tedy pro třetí osobu, které svědčí právo k věci, které nepřipouští exekuci, vyplývají dvě varianty procesního postupu.

První nabízenou variantou je možnost postupovat dle § 68 odst. 1 EŘ, který stanoví, že: Ten, jemuž svědčí právo k věci, které nepřipouští exekuci (dále jen „navrhovatel“) **MŮŽE** podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu. Návrh lze podat do 30 dnů ode dne, kdy se navrhovatel dozvěděl o soupisu věci, a to u exekutora, který věc pojal do soupisu. Opožděný návrh exekutor odmítne. Výše zmíněná lhůta má subjektivně určený počátek, může běžet nejdříve od doby, kdy byl soupis věci proveden (jestliže mu byl navrhovatel přítomen). Jinak běží ode dne, kdy se o soupisu navrhovatel dozvěděl, což také bude muset navrhovatel prokázat. Exekutor je následně povinen o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu do 15 dnů od doručení rozhodnout, jedná se však pouze o lhůtu pořádkovou. Nebyl-li návrh odmítnut pro opožděnost, rozhodne exekutor o návrhu na základě znaleckých posudků, zpráv a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářských nebo exekutorských zápisů a jiných listin, předložených navrhovatelem společně s návrhem.

Návrh, který bude učiněn po uplynutí uvedené lhůty, bude exekutorem odmítnut. Tady je vhodné poukázat na ustanovení § 55b odst. 4 EŘ, tedy že v případech, kdyby třetí osoba návrh adresovala exekučnímu soudu, budou účinky tohoto úkonu zachovány. Proti meritornímu rozhodnutí exekutora není dle § 55c odst. 3 EŘ přípustné odvolání, a to ani v případě nevyhovění návrhu.⁵²

Jestliže třetí osoba využije tuto variantu postupu a exekutor návrhu na vyškrtnutí věci byť jen z části nevyhoví, bude tato osoba pro další postup, kterým je podání vylučovací žaloby dle § 267 odst. 1 OSŘ vázána ustanovením § 68 odst. 4 EŘ a bude tedy muset dodržet prekluzivní 30 denní lhůtu, tentokrát s již objektivně určeným počátkem (od doručení rozhodnutí exekutora). Jestliže by tomu tak nebylo, soud žalobu pro opožděnost odmítne.

⁵² To neplatí, pokud byl návrh exekutorem odmítnut pro opožděnost. Nejedná se o meritorní rozhodnutí a odvolání je možné.

Podle ustanovení §68 odst. 3 EŘ exekutor vždy vyškrtne věc ze soupisu, souhlasí-li s tím oprávněný a také pokud během provádění exekuce vyjde najevo, že povinnému nepatří či patřit nemůže. Zde je zákonem dán prostor oprávněnému, aby dle své vlastní úvahy vyslovil souhlas s vyškrtnutím věci ze soupisu a vyhnul se případné vylučovací žalobě ze strany třetí osoby či manžela povinného. Pokud tak oprávněný neučiní, vystavuje se riziku neúspěchu ve sporu a tím i hrazení nákladů řízení. Z praxe exekučních úřadů je navíc patrné, že tyto vylučovací žaloby bývají v převážné míře úspěšné, z čehož poté oprávněnému plynou náklady řízení, které jdou při neúspěchu ve sporu k jeho tíži.

Druhou variantou postupu pro třetí osobu, jejíž movitá věc byla pojata do soupisu, je ignorovat postup dle § 68 odst. 1 EŘ a nevyužít možnosti podat exekutorovi návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu. Tuto situaci ovšem exekuční řád neupravuje! Vzhledem k tomu, že exekuční řád je *lex specialis* a na situace, které tento předpis neupravuje, se použije občanský soudní řád jako *lex generalis*, nezbyvá tedy než postupovat dle § 267 odst. 1 OSŘ. Ten stanoví že, právo k majetku, které nepřipouští výkon rozhodnutí, lze uplatnit vůči oprávněnému návrhem na vyloučení majetku z výkonu rozhodnutí v řízení podle třetí části tohoto zákona.

Co tedy z výše uvedeného plyne? Vyplývá mi, že třetí osoba, která nevyužila možnosti postupu dle ustanovení § 68 odst. 1 EŘ popsaného výše, není vázána 30 denní prekluzivní lhůtou k podání vylučovací žaloby. Tímto je její postavení poněkud odlišné od první varianty procesního postupu uvedené výše. Nesmíme ovšem opomenout poukázat také na nevýhody postupu dle této procesní varianty.

Pokud třetí osoba nepodá návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu, nenastoupí ani účinek předvídaný § 68 odst. 4 EŘ a exekutor nebude vázán explicitním zákazem v tomto ustanovení, kdy nelze sepsané movité věci prodat! Jestliže bude třetí osoba delší dobu nečinná, vystavuje se tím reálné hrozbě, že dojde k prodeji sepsaných věcí, čímž se zbaví možnosti podání vylučovací žaloby.

Vylučovací žalobu totiž z logiky věci nelze podat, jestliže věci již byly prodány v dražbě. V případě, že takový stav nastal až v průběhu řízení, soud vylučovací žalobu, která nebyla vzata zpět, zamítne. Není ale vyloučeno oprávnění třetí osoby nebo manžela povinného domáhat se po oprávněném vydání výtěžku prodeje, vybrání nebo jiného

zpeněžení předmětu exekuce na základě tzv. žaloby z lepšího práva.⁵³

⁵³ DRÁPAL, Lubomír. In. BUREŠ, Jaroslav, DRÁPAL, Ljubomír, KRČMÁŘ, Zdeněk. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. I. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1455.

5. Excindační žaloba

5. 1 Excindační žaloba obecně

Dalším prostředkem ochrany třetích osob je vylučovací žaloba dle § 267 odst. 1 OSŘ. Excindační žalobou lze uplatnit jak práva k věci movité nebo k nemovitosti či k podniku, tak i k právům nebo jiným majetkovým hodnotám, které jsou předmětem nařízeného výkonu rozhodnutí.⁵⁴ Žalobu není možno použít v případě, kdy sepsané věci již byly prodány v dražbě nebo jiným způsobem zpeněženy. Jestliže by žaloba byla přesto podána a nebyla vzata zpět, musel by jí soud zamítnout. V takovém případě by se třetí osoba musela na oprávněném domáhat vydání bezdůvodného obohacení na základě tzv. žaloby z lepšího práva⁵⁵.

Jak uvádí J.Macur, základem právní úpravy vylučovací žaloby je skutečnost, že při výkonu rozhodnutí soud nebo soudní exekutor nemohou zjišťovat, jestli konkrétní věci, vůči kterým má být výkon rozhodnutí (exekuce) veden, jsou nebo nejsou skutečně ve vlastnictví povinného. V těchto případech se uplatňuje domněnka, že věci, které jsou v dispozici povinného, jsou rovněž v jeho vlastnictví.⁵⁶ Skutečnost, že soudní (exekutorský) vykonavatel není povinen zjišťovat, jestli jsou sepsované věci opravdu majetkem povinného plyne nikoliv explicitně z § 326 odst. 1 OSŘ⁵⁷, které takovou povinností vykonavatele nezavazuje. Stejný postup se použije také pro řízení exekuční.

K výše uvedenému Nejvyšší soud konstatuje, že „soupis věcí v rámci soudního výkonu rozhodnutí se může týkat jen těch věcí, s kterými může povinný volně nakládat, nebo věcí, které má oprávněný, případně osoba ochotná vydat tyto věci. Zákon zásadně vychází z toho, že povinný může volně nakládat zejména s těmi věcmi, jež jsou umístěny v jeho bytě či jiných jeho místnostech, případně budovách. Soupis věcí není možné vázat na zjištění o skutečném vlastnictví povinného. Proto se do soupisu pojmu i ty věci, o nichž povinný

⁵⁴ V případě, kdy je excindační žaloba podávána v návaznosti na nevyhovující rozhodnutí exekutora o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu, jedná se vždy pouze o věci movité.

⁵⁵ Této problematice se budu věnovat později v kapitole 6.2.

⁵⁶ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 120.

⁵⁷ Znění § 326 odst. 1 : Soud v bytě, sídle nebo místě podnikání povinného nebo na jiném místě, kde má povinný své věci umístěny, sepíše věci, které by mohly být prodány, a to v takovém rozsahu, aby výtěžek prodeje sepsaných věcí postačil k uspokojení vymáhané pohledávky oprávněného spolu s náklady výkonu rozhodnutí.

tvrdí, že mu nepatří, nebo k nimž třetí osoba uplatňuje svá práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí⁵⁸.

R. Dávid ve svém článku uvádí, že vylučovací žaloba je uplatnitelná také při výkonu rozhodnutí odebráním věci, i když při tomto způsobu výkonu rozhodnutí by k zásahu do práv třetích osob nemělo docházet v takovém rozsahu jako výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí. V rámci výkonu rozhodnutí odebráním věci musí být věc, jež má být odebrána, přesně a určitě označena, aby bylo zřejmé, které konkrétní věci se výkon rozhodnutí týká. Proto by k záměně věci, jež má být odebrána, s věcí třetí osoby, mělo docházet zcela výjimečně.⁵⁹

Oprávněnému dává zákon v ustanovení odst. 7 výše zmíněného § 326 OSŘ možnost být soupisu přítomen a výslovným prohlášením zabránit sepsání věcí, o kterých ví, že věc pojímaná do soupisu je ve vlastnictví jiné osoby. Tímto se může oprávněný vyhnout reálné hrozbě vylučovací žaloby ze strany třetí osoby.

5. 2 Postižení věcí a právo hmotné

Na tomto místě bych ještě rád uvedl zajímavý příklad z praxe se silnou vazbou na hmotné právo, a to jakým způsobem může být do soupisu pojata movitá či nemovitá věc, k níž vlastnické či jiné právo nesvědčí povinnému, ač ze všech zjistitelných skutečností se lze domnívat, že tomu právě tak je. Tyto případy se objevují v praxi jednak katastrálních, jednak exekutorských úřadů.

Představme si standardní situaci, ke které v běžném životě velmi často dochází, kdy osoba A obdaruje osobu B. Pro lepší znázornění budu uvádět příklad, kdy darována je nemovitost, protože vlastnické právo k ní je nejsnáze ověřitelné v katastru nemovitostí jako veřejném operátu. Ponechme stranou argumentaci, že zápis v katastru nemovitostí má pouze evidenční charakter a zápisy v něm nejsou nadány materiální publicitou, jako je tomu například u rejstříku obchodního.

Subjekty A a B spolu uzavřou darovací smlouvu dle § 628 a násl. z. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále také OZ). Předmětem darovací smlouvy je nemovitost. Pokud jde o nemovitost, pak stejně jako u movitých věcí, je, nedojde-li k odevzdání a převzetí věci při darování, podstatnou náležitostí darovací smlouvy její písemná forma, jak stanoví § 628

⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 8. 2000, sp. zn. 21 Cdo 2635/99.

⁵⁹ DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, č. 7, s. 344.

odst. 2 OZ. Na základě darovací smlouvy je pak do katastru nemovitostí zavkládováno vlastnické právo osoby B. Osoba B se později z nějakého důvodu stane povinným v exekučním (vykonávacím) řízení.

Občanský zákoník upravuje v ustanovení § 630, že se dárce může domáhat vrácení daru, jestliže se obdarovaný chová k němu nebo členům jeho rodiny tak, že tím hrubě porušuje dobré mravy. Porušení dobrých mravů obdarovaným musí být kvalifikované. „Skutkovou postatu ustanovení § 630 OZ nenaplní porušení jakékoli právní povinnosti nebo kterékoliv z etických pravidel, ale taková amoralita, která výraznou intenzitou zasáhne do mezilidských vztahů“⁶⁰. Porušení dobrých mravů nemusí být úmyslné.⁶¹ Závěr, že došlo k porušení dobrých mravů, musí být objektivní, nestačí pouze subjektivní pocit dárce.⁶²

Odvoláním daru vzniká dárce právo domáhat se jeho navrácení. Pokud dárce projeví takovou vůli a tento projev vůle dojde obdarovanému, ruší se tím ex tunc účinky darování a také samotná darovací smlouva. Tímto odpadá právní důvod, pro který bylo plněno. Obdarovanému tak ex lege zaniká vlastnické právo a vzniká povinnost vrátit vše, co podle zaniklé darovací smlouvy obdržel.⁶³ V mnou popisovaném případě vzniká povinnost vyklidit darovanou nemovitost.

Výše popsaným postupem dochází k transferu majetku mezi, teď již povinným a dárce. Aniž by ještě byla provedena změna v katastru nemovitostí, z čehož by oprávněný či soudní exekutor (soud) mohli doznat této změny, je nařízen výkon rozhodnutí (exekuce) prodejem nemovitosti vůči povinnému. Povinnému však již v této době vlastnické právo nesvědčí. Dárce, který se nyní v poměru k exekučnímu (vykonávacímu) řízení, nachází v postavení třetí osoby je tak oprávněn k podání vylučovací žaloby podle 267 OSŘ. Pokud by šlo o věci movité a řízení exekuční, mohl by dárce využít postupu dle ustanovení § 68 EŘ.

Institut vrácení daru je tak svázán i s tzv. generálním a speciálním inhibitorem, které však projevem vůle dárce, týkajícího se vrácení daru, dle mého názoru nemůže být porušeno. Nejedná se totiž o právní úkon povinného, ale dle mého názoru, o právní

⁶⁰ Eliáš, Karel. In Eliáš, K. a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. § 488–880*. Praha: Linde, 2008, s. 1894.

⁶¹ Tamtéž, s. 1895.

⁶² Tamtéž, s. 1895.

⁶³ Tamtéž, s. 1898.

skutečnost, která je právním následkem projevu vůle dárce učiněného na základě zákona. Ke změně vlastnického práva zde dochází nikoliv z vůle povinného, ale ze zákona.

5. 3 Povaha excindační žaloby

L. Drápal uvádí že, „excindační žaloba je svojí povahou žalobou na určení, naléhavý právní zájem se však u ní netvrdí, a tedy ani neprokazuje”⁶⁴. Tento názor však není v komentovaném ustanovení § 267 OSŘ nijak argumentačně podpořen. V komentáři k ustanovení § 80 OSŘ pak L. Drápal řadí excindační žalobu k žalobám, které nazývá „žalobami o určení právní skutečnosti”⁶⁵ a dále uvádí, že „určovací žalobou ve smyslu § 80 písm. c) OSŘ nejsou žaloby o určení právní skutečnosti, u nichž naléhavý právní zájem na požadovaném určení vyplývá z právního předpisu”⁶⁶, poté mimo jiné jako jeden z příkladů této žaloby uvádí právě excindační žalobu podle § 267 OSŘ. Dále je uvedeno, že v těchto případech nemůže být žaloba zamítnuta pro nedostatek naléhavého právního zájmu na požadovaném určení, a proto jej žalobce není povinen tvrdit ani tyto skutečnosti prokazovat.⁶⁷

K jinému názoru však dochází J. Macur, dle něhož jde o žalobu „procesní konstitutivní”, kdy subjektivní právo žalobce k věci, která má být vyloučena z exekuce, je pouze žalobním důvodem, jímž se soud zabývá v rámci řešení předběžné otázky, kdy rozhodnutí soudu se týká (opět) výlučně konkrétní exekuce a nepřesahuje její rámec.⁶⁸

R. Dávid k tomu doplňuje že, „soud tak nerozhoduje o právu hmotném a stejně tak i jeho závěr o nepřípustnosti exekuce nemá za následek např. stejné účinky jako rozsudek určovací. Stejně tak následkem vyhovění žalobě není dosažení stejných účinků jako v případě rozsudku na plnění – vydání věci”⁶⁹.

J. Macur dále uvádí že, „obdobný je vztah opačný, tedy vztah rozsudků o hmotném právu k rozsudkům o nepřípustnosti exekuce. Platí, že rozsudky určovací nebo na plnění –

⁶⁴ DRÁPAL, Lubomír. In BUREŠ, Jaroslav, DRÁPAL, Ljubomír, KRČMÁŘ, Zdeněk. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. II. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1451.

⁶⁵ Tamtéž s. 357.

⁶⁶ Tamtéž s. 357.

⁶⁷ Tamtéž s. 357-358.

⁶⁸ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 121.

⁶⁹ DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, č. 7, s. 345.

vydání věci rozhodně neznamenají nahrazení rozsudku o nepřípustnosti exekuce, přičemž na jejich základě rovněž nelze rozhodnout o zastavení exekuce⁷⁰.

„Lze doplnit, že vylučovací žaloba není žalobou určovací, tzn. její úspěšnost není podmíněna důkazem naléhavého právního zájmu třetí osoby. Bude-li věc třetí osoby postižena v rámci více než jednoho exekučního řízení, je nutno vylučovací žalobu podávat pro každé exekuční řízení zvlášť, neboť účinky rozhodnutí se vztahují pouze na konkrétní exekuční řízení⁷¹.”

Přikláním se k názoru L. Drápala, kdy svou povahou excindační žaloba rozhodně žalobou na určení je⁷². Tak jak správně poznamenává J. Macur bude soud muset vyřešit, jako otázku předběžnou, otázku vlastnického práva k věci (věcem) v žalobě označených. Tuto otázku musí mít soud vyřešenu, než vydá procesní rozhodnutí o vyloučení postižených věcí z výkonu rozhodnutí (exekuce) a následně v exekučním řízení stran těchto věcí výkon rozhodnutí (exekuci) zastaví. O tom, že rozhodnutí o vylučovací žalobě nemá dopad do práva hmotného, není pochyb. Naopak tvrzení, že ani rozhodnutí o určovací žalobě nemá žádný dopad na procesní rozhodnutí o vylučovací žalobě, není dle mého názoru úplně přesné. Právě toto rozhodnutí může být třetí osobou předloženo jako důkaz, osvědčující její vlastnické právo, navíc důkaz, který byl vydán na základě autoritativního rozhodnutí soudu, což značně zjednodušuje rozhodnutí výše zmíněné otázky předběžné.

Názor J. Macura, že se jedná o „žalobu procesní konstitutivní“ nepovažuji za správný. Pravdou je, že J. Macur dále nedělí žaloby a netvrdí, že existují i žaloby procesně deklaratorní, nicméně argumentem a contrario lze k tomuto výsledku dojít, neboť jestliže by tomu tak nebylo, nebyl by důvod pro takové pojmenování určitého druhu žalob. Rozhodnutí soudu může mít konstitutivní či deklaratorní účinky právě jen pro právo hmotné a nikoliv pro právo procesní. Tvrzení J. Macura by totiž znamenalo, že rozhodnutí soudu je procesně konstitutivní či deklaratorní pouze v závislosti na tom, zda soud vyhoví či naopak. Tak by ve stejné věci na základě pozitivního či naopak

⁷⁰ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 121.

⁷¹ Tamtéž.

⁷² Stejně poznamenává také Ústavní soud ČR v usnesení ze dne 11. 9. 2008 sp. zn. III. ÚS 546/06.

negativního, meritorního výroku soudu toto rozhodnutí budilo jiný druh procesně právních následků.

Fakt, že u excindační žaloby není třeba prokazovat naléhavý právní zájem, který tady však ze strany třetí osoby bezesporu je, činí tak z této žaloby dle mého názoru, určovací žalobu sui generis popř. tak jak tvrdí L. Drápal jde o žalobu o určení právní skutečnosti, která nicméně je svou povahou žalobou určovací.

5. 4 Práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí

Ustanovení § 267 OSŘ upravující excindační žalobu konkrétně nespecifikuje, která práva třetích osob jsou jím chráněna.

Asi typickým právem nepřipouštějícím výkon rozhodnutí je právo vlastnické včetně podílového spoluvlastnictví, kdy vylučovací žalobu může podat kterýkoliv ze spoluvlastníků. Také držba v dobré víře je právem, jenž výkon rozhodnutí (exekuci) nepřipouští.⁷³

Poměrně zajímavá je situace, kdy vlastník získal své vlastnictví na základě neúčinného či odporovatelného právního úkonu.

„Právní povinnost strpět úhradu dluhu povinného ze svého majetku má vlastník tehdy, získal-li vlastnictví na základě neúčinného nebo odporovatelného právního úkonu. Neúčinné a odporovatelné právní úkony nejsou neplatné, nastolují-li toliko stav tzv. relativní bezúčinnosti; znamená to, že v právních vztazích obecně sice mají dotčené právní úkony sledované právní následky (zejména nabytí vlastnictví), avšak ve vztahu k osobám, v jejichž prospěch byla neúčinnost nebo odporovatelnost založena, se na ně hledí tak, jako kdyby jejich právní účinky nenastaly“⁷⁴.

Odporovatelný je takový právní úkon, o němž soud ve smyslu § 42a OZ pravomocně rozhodl, že je vůči věřiteli neúčinný. Toto rozhodnutí tak působí inter partes, konkrétně jen vůči věřiteli, který podal návrh, aby byla odporovatelnost soudem vyslovena.⁷⁵

„Získala-li třetí osoba své vlastnické právo na základě neúčinného nebo odporovatelného právního úkonu, má oprávněný nebo jiný věřitel povinného právo požadovat, aby dluh povinného byl uspokojen i z věcí, práv nebo jiných majetkových

⁷³ DRÁPAL, Lubomír. In BUREŠ, Jaroslav., DRÁPAL, Ljubomír., KRČMÁŘ, Zdeněk. A kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. I. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1452.

⁷⁴ Tamtéž

⁷⁵ Tamtéž

hodnot, které tímto způsobem ušly z majetku povinného. Vůči oprávněnému nebo jinému věřiteli povinného, v jejichž prospěch působí, za této situace vlastnické právo není právem, které nepřipouští výkon rozhodnutí⁷⁶.

Námítka neúčinnosti musí být v soudním řízení vznesena. Pokud se tak stane, soud zamítne excindační žalobu podanou třetí osobou, která své vlastnické právo nabyla na základě neúčinného právního úkonu.⁷⁷

„Odporovatelnost nelze uplatnit pouhou námitkou ve sporu, ale jen žalobou (§ 79), popřípadě vzájemnou žalobou (§ 97). Domáhá-li se třetí osoba vyloučení věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty z výkonu rozhodnutí z důvodu ochrany svého vlastnického práva a má-li žalovaná strana (oprávněný nebo další oprávněný) za to, že třetí osoba nabyla své vlastnictví na základě odporovatelného právního úkonu, musí žalovaný svou obranu (má-li být úspěšná) založit na pravomocném rozhodnutí soudu, kterým byla vůči němu určena ve smyslu § 42a OZ právní neúčinnost předmětného právního úkonu. Kdyby takové rozhodnutí nebylo vydáno, musí za řízení o excindační žalobě uplatnit své právo na určení právní neúčinnosti právního úkonu podle § 42a OZ samostatnou nebo vzájemnou žalobou; soud pak vyhoví excindační žalobě jen tehdy, bude-li samostatná nebo vzájemná žaloba žalovaného zamítnuta“⁷⁸.

L. Drápal i R. Dávid se dále zabývají otázkou, zda také zástavní a zadržovací právo náleží do skupiny práv, která nepřipouští výkon rozhodnutí. Oba dochází ke stejnému závěru, že v případě zadržovacího práva se nejedná o právo, které by nepřipouštělo výkon rozhodnutí. K tomuto však uvádí jednu výjimku a to případ, kdy by se zadržovaná movitá věc dostala z retence věřitele následkem protiprávního jednání a posléze byla postižena nařízeným výkonem rozhodnutí. Dávid k tomuto doplňuje, že osoba, která uplatnila retenční právo a věc zadržela, nemůže své právo bránit, jestliže je povinný vlastníkem, spoluvlastníkem nebo držitelem postihované věci.⁷⁹

⁷⁶ DRÁPAL, Lubomír. In BUREŠ, Jaroslav., DRÁPAL, Ljubomír., KRČMÁŘ, Zdeněk. A kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. I. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1452.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Tamtéž, s. 1453.

⁷⁹ DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, č. 7, s. 344.

Co se týká práva zástavního, teorie uvádí, že ani zde nelze vyloučit situace, kdy toto právo bude tvořit překážku výkonu rozhodnutí (exekuce). Konstrukce, kdy tomu tak být může je shodná s tou, která byla popsána výše u práva retenčního.

Je možno uzavřít, že další práva, již vylučovací žalobou chráněna nebudou.

5. 5 Postižení majetku ve společném jmění manželů

Z ustanovení § 267 odst. 2 OSŘ je zřejmé, že aktivně věcně legitimován k podání excindační žaloby je také manžel povinného. Jde o případy, kdy byl výkonem rozhodnutí (exekucí) postižen majetek patřící do společného jmění manželů, nebo který se nepovažuje za jeho součást. Manžel povinného se však může bránit pouze, pokud jsou splněny podmínky, které upravuje ustanovení § 267 odst. 2 písm. a, b) OSŘ. Musí se jednat o situace, kdy vymáhaný závazek vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů při používání majetku, který podle smlouvy o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů nebo podle smlouvy o vyhrazení vzniku společného jmění ke dni zániku manželství nepatřil do společného jmění manželů, a oprávněnému byl v době vzniku vymáhané pohledávky znám obsah smlouvy.

Další je pak situace, kdy majetek, proti němuž je výkon rozhodnutí (exekuce) veden náležel výhradně povinnému proto, že jej nabyl před manželstvím, dědictvím, darem, za majetek náležející do jeho výlučného majetku nebo podle předpisů o restituci majetku, který měl ve vlastnictví před uzavřením manželství nebo který mu byl vydán jako právnímu nástupci původního vlastníka, anebo že slouží podle své povahy jen jeho osobní potřebě. Výčet ve výše jmenovaném ustanovení je taxativní.⁸⁰

K podmínce uvedené v § 267 odst. 2 písm. a) OSŘ, aby oprávněnému byl v době vzniku vymáhané pohledávky znám obsah smlouvy, se ve svém rozhodnutí vyjádřil Nejvyšší soud. Nejvyšší soud uvedl, „že ke splnění podmínky, že oprávněnému či jiné osobě musí být znám obsah smlouvy o zúžení společného jmění manželů ohledně nemovitosti, nestačí pouhá skutečnost, že je smlouva součástí sbírky listin katastru nemovitostí a je vyznačena na příslušném listu vlastnictví“.⁸¹

⁸⁰ DRÁPAL, Lubomír. In BUREŠ, Jaroslav., DRÁPAL, Ljubomír., KRČMÁŘ, Zdeněk. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. I. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1454.

⁸¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 8. 2006, sp. zn. 20 Cdo 612/2005.

Výše zmíněná ustanovení je třeba vykládat ve spojení s ustanovením § 262a odst. 1 a 2, ze kterých jasně vyplývá, že vědomost povinného o tom, jestli byl rozsah společného jmění manželů zúžen či rozšířen, je třeba zkoumat k okamžiku vzniku vymáhané pohledávky. Pozdější změna rozsahu společného jmění manželů, tedy až po vzniku vymáhané pohledávky, je irelevantní.

Novelou OSŘ a EŘ z. č. 396/2012 Sb., byl do § 267 OSŘ vložen nový odst. 3, dle kterého lze excindační žalobu podat, byl-li nařízeným výkonem rozhodnutí poškozen majetek náležející výhradně manželu povinného proto, že jej nabyt před manželstvím, dědictvím, darem, za majetek náležející do jeho výlučného majetku nebo podle předpisů o restituci majetku, který měl ve vlastnictví před uzavřením manželství nebo který mu byl vydán jako právnímu nástupci původního vlastníka, anebo že slouží podle své povahy jen jeho osobní potřebě.⁸²

5. 6 Účastníci řízení o excindační žalobě

Aktivně věcně legitimována k podání excindační žaloby podle § 267 odst. 1 je třetí osoba, tedy osoba odlišná od oprávněného, dalšího oprávněného (jen dle OSŘ) a povinného, jejíž věc, právo nebo jiná majetková hodnota byla poškozena nařízením výkonu rozhodnutí, ačkoliv k ní má takové právo, které výkon rozhodnutí nepřipouští.

Dále se může jednat o třetí osobu, jejíž majetek byl sepsán exekutorem v exekučním řízení a která se buď rozhodla nevyužít možnosti podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu dle § 68 odst. 1 EŘ (popř. z jakéhokoliv důvodu promeškala lhůtu pro její podání), anebo se jedná o třetí osobu, která návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu podala, avšak exekutor její žádosti, byť jen z části, nevyhověl⁸³.

V předešlé kapitole jsem uvedl, za jakých okolností je aktivně věcně legitimován k podání excindační žaloby manžel povinného, který je, jak dle exekučního řádu, tak dle

⁸² Tato úprava mi přijde nadbytečná. Dle § 143 odst. 1 OZ společné jmění manželů netvoří majetek nabytý před manželstvím, dědictvím nebo darem, majetku nabytého jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela, jakož i věci, které podle své povahy slouží osobní potřebě jen jednoho z manželů, a věci vydaných v rámci předpisů o restituci majetku jednoho z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství anebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka. Pro tyto případy by byla bez dalšího použitelná excindační žaloba dle § 267 odst. 1 OSŘ, neboť manželovi v těchto případech bezesporu svědčí právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí.

⁸³ Třetí osoba je pak vázána zákonnou 30 denní preklusivní lhůtou pro podání vylučovací žaloby, jak stanoví § 68 odst. 4 EŘ.

občanského soudního řádu, účastníkem řízení, jestliže věci postižené výkonem rozhodnutí (exekucí) jsou součástí společného jmění manželů.

Pasivně legitimovaným je oprávněný.

5. 7 Příslušnost soudu k řízení o excindační žalobě

Věcně příslušným je dle § 9 odst. 1 OSŘ okresní soud. Místně příslušným je dle ustanovení § 88 písm. o) OSŘ okresní soud, u něhož je prováděn výkon rozhodnutí a v případě exekuce jím je exekuční soud. „Co se týče pravomoci, spory vylučovací smí být projednány a rozhodovány pouze obecnými soudy, a to v případě všech exekučních titulů, nejen rozhodnutí obecných soudů. Nelze rovněž uzavřít dohodu, že daný vylučovací spor bude projednán a rozhodnut rozhodcem“⁸⁴.

Excindační žaloba není soudem projednávána v řízení o výkon rozhodnutí podle části šesté OSŘ, ale tak jak stanoví § 267 OSŘ, ve sporném řízení podle části třetí OSŘ.

5. 8 Procesní důsledky podání excindační žaloby

Občanský soudní řád normuje v ustanovení § 266 odst. 2, že soud může i bez návrhu povinného odložit provedení výkonu rozhodnutí, lze-li očekávat, že výkon rozhodnutí bude zastaven.

Ustanovení § 268 odst. 1 písm. f) OSŘ uvádí, že výkon rozhodnutí bude zastaven, bylo-li pravomocně rozhodnuto, že výkon rozhodnutí postihuje majetek, k němuž má někdo právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí. Není-li tedy zřejmé, že žaloba je zjevně bezdůvodná, podal ji někdo, komu nenáleží aktivní věcná legitimace, nebo směřuje proti jinému než povinnému, je splněna podmínka, za které může soud dle ustanovení § 266 odst. 2 OSŘ výkon rozhodnutí odložit. Stejně je podmínka splněna v případě exekučního řízení, kdy třetí osoba využila možnosti podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a nebylo jí exekutorem, byť jen z části, vyhověno.

Exekuční řád v § 68 odst. 4 explicitně stanoví, že po dobu rozhodování o žalobě není možno sepsané movité věci prodat. Občanský soudní řád tento zákaz postrádá. L. Drápal ovšem uvádí, „že před právní mocí rozhodnutí o žalobě nesmí být žalobou dotčený majetek prodán, vybrán nebo jinak ve výkonu rozhodnutí zpeněžen. Kdyby přesto došlo

⁸⁴ DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, č. 7, s. 346.

ke zpeněžení majetku, ohledně kterého se žalobce domáhal excindační žalobou vyloučení z výkonu rozhodnutí, nemohou tím být dotčena práva žalobce k těmto věcem, právům nebo jiným majetkovým hodnotám, popř. je tím založen důvod k tzv. žalobě z lepšího práva nebo k náhradě škody“⁸⁵.

5. 9 Rozhodnutí o excindační žalobě

Ustanovení § 267 OSŘ uvádí, že řízení o excindační žalobě se provádí podle části třetí OSŘ. Platí zde stejná pravidla jako pro další sporná řízení. To znamená, že stejně jako u jiných řízení je před zahájením řízení třeba zkoumat, zda jsou splněny procesní podmínky a zda žaloba má zákonem požadované náležitosti podání. Pro nedostatek procesních podmínky jenž je neodstranitelný je třeba řízení zastavit a pokud podání postrádá zákonem požadované náležitosti, bez nichž není možné v řízení pokračovat, pak soud bude nucen dle § 43 odst. 2 OSŘ žalobu odmítnout.

Pokud se jedná o rozhodnutí ve věci samé, pak samozřejmě také přichází v úvahu dvě varianty, jak může exekuční soud rozhodnout. Soud může žalobu buď zamítnout, anebo jí vyhovět. Žaloba bude zamítnuta tehdy, když třetí osoba, která jí podává, nemá právo k věci, které nepřipouští výkon rozhodnutí (exekuci), respektive se jí toto právo nepodaří prokázat, postižené či do soupisu pojaté věci již byly prodány, nebo věci, které mají být vyloučeny, nebyly sepsány a v neposlední řadě se může jednat o případy, kdy výkon rozhodnutí (exekuce) již skončil, popřípadě ještě nebyl zahájen.

Otázkou je, jak má být formulován výrok rozhodnutí, pokud soud excindační žalobě vyhová. L. Drápal tvrdí, že soud ve výroku vysloví, že určitá věc, právo nebo jiná majetková hodnota je vyloučena z výkonu rozhodnutí (exekuce).⁸⁶ R. Dávid dospívá k jinému názoru, když tvrdí, že výrok rozhodnutí musí odpovídat ustanovení § 268 odst. 1 písm. f) OSŘ, který pro zastavení řízení uvádí podmínku pravomocného rozhodnutí, že výkon rozhodnutí postihuje majetek, k němuž má někdo právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí. Autor uzavírá, že i výrok rozhodnutí musí být formulován tak, že žalobce má

⁸⁵ DRÁPAL, Lubomír. In BUREŠ, Jaroslav., DRÁPAL, Ljubomír., KRČMÁŘ, Zdeněk. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. I. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1455.

⁸⁶ Tamtéž.

právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí.⁸⁷ Vzhledem k dikci § 268 odst. 1 písm. f) OSŘ se přikláním k názoru R. Dávida⁸⁸.

Kladné rozhodnutí o vylučovací žalobě vydané v nalézacím řízení, které nabylo právní moci je dále pokladem pro vydání usnesení o zastavení řízení stran vyloučených věcí v řízení vykonávacím. Kdyby byly z výkonu vyloučeny všechny postižené věci, výkon rozhodnutí bude zcela zastaven.⁸⁹ V případě exekučního řízení bude exekuce zcela zastavena pouze v případě, že by byl vydán pouze exekuční příkaz na prodej movitých věcí a všechny postižené věci by musely být rozhodnutím o excindační žalobě vyloučeny.

5. 10 Náklady řízení v řízení o excindační žalobě

Stejně jako ve všech řízeních soudních (sporných i nesporných), je třeba také v řízení o excindační žalobě rozhodnout o povinnosti nahradit náklady řízení. „Povinnost k náhradě nákladů řízení znamená povinnost poskytnout náhradu jiné osobě, která již náklady vynaložila“⁹⁰. Co se týká řízení sporných, jsou tato řízení ohledně náhrady nákladů řízení ovládána zásadou úspěchu ve věci. Nejinak tomu je i v řízení o excindační žalobě, neboť to je, jak jsem již několikrát zmínil řízením sporným.

Náhradu nákladů řízení upravuje v hlavě třetí, části třetí občanský soudní řád, který v ustanovení § 142 a násl. stanoví způsob náhrady nákladů na principu úspěchu ve věci. Ustanovení § 142 odst. 1 OSŘ uvádí, že účastníku, který měl ve věci plný úspěch, přiznává soud náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatňování nebo bránění práva proti účastníku, který ve věci úspěch neměl. Výše uvedené znamená, že pokud bude třetí osobou či manželem povinného (na straně žalující) podána excindační žaloba, které bude vyhověno, bude oprávněný (v procesním postavení žalovaného) zavázán k náhradě nákladů řízení. Samozřejmě, že může nastat situace, kdy žalobci bude vyhověno jen ohledně některých věcí v žalobě uvedených, tzn., že žalobě bude částečně vyhověno a co

⁸⁷ DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, č. 7, s. 347.

⁸⁸ I když s výše zmíněnou formulací petitu zastávanou R. Dávidem souhlasím, zároveň toto tvrzení vyvrací názor J. Macura, kterého je R. Dávid zastáncem, když tvrdí, že excindační žaloba není žalobou určovací, neboť pokud je výrok rozhodnutí formulován tak, žalobce má právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí, pak je jistě také určeno o jaké právo se jedná. Jestliže by se jednalo o právo vlastnické, jednalo by se bezesporu o žalobu určovací, což potvrzuje názor L. Drápala. Blíže v kapitole 5.3.

⁸⁹ DRÁPAL, Lubomír. In BUREŠ, Jaroslav., DRÁPAL, Ljubomír., KRČMÁŘ, Zdeněk. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. I. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1465.

⁹⁰ STAVINOHOVÁ, Jaruška, HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2003, s. 457.

do zbytku bude zamítnuta. Pak stejně jako v kterémkoliv jiném sporném řízení může dojít k tomu, že náklady řízení žádné ze stran přiznány nebudou. Ostatně stejně se vyjádřil ve svém usnesení III. ÚS 546/06 ze dne 11. 09. 2008 také Ústavní soud.

Ústavní soud konstatuje, že „třetí osoba, jejíž majetek byl sepsán v rámci výkonu rozhodnutí či exekuce, je ohrožena na svých majetkových právech bez jakéhokoli vlastního porušení právní povinnosti. Nemožnost přiznat takové osobě náhradu nákladů řízení v případě jejího plného úspěchu ve věci proti žalovanému, který v exekuci vystupoval jako oprávněný, sám tuto exekuci inicioval a její průběh byl do značné míry v jeho dispozici, by znamenala de facto nadprávi oprávněných ve vztahu k neomezenému okruhu třetích osob, jejichž majetek by mohl být v exekuci dotčen”⁹¹. Takto jednoznačně jako bylo popsáno výše, však lze uzavřít pouze v případě, kdy byl majetek třetí osoby sepsán v rámci výkonu rozhodnutí dle OSŘ.

Zajímavější je situace v případě, kdy je majetek⁹² třetí osoby sepsán v rámci exekučního řízení dle EŘ. V podkapitole 3.5 jsem popsal dvě varianty, kterými může třetí osoba postupovat v případě, kdy jsou jí exekutorem neoprávněně sepsány věci, k nimž má právo, jež nepřipouští exekuci. V závislosti na variantě, kterou zvolí, může být různě rozhodnuto o nákladech řízení.

Rozhodne-li se třetí osoba po provedení soupisu resp. poté co se o provedení soupisu dozví, že podá exekutorovi návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a exekutor jí, byť jen zčásti nevyhoví, může se dál bránit podáním excindační žaloby. V tomto případě, bude-li třetí osoba (žalobce) úspěšná, a soud její žalobě vyhoví, pak také zaváže oprávněného (žalovaného) k náhradě nákladů řízení podle míry úspěchu ve věci, jak stanoví ustanovení § 142 OSŘ.

Pokud však třetí osoba návrh na vyškrtnutí věci nepodá a přímo se bude bránit postupem dle § 267 OSŘ, vystavuje se reálné hrozbě, že naopak ji soud může zavázat k náhradě nákladů řízení. Soud by tak využil svého moderačního práva a postupoval by dle ustanovení § 150 OSŘ. Ustanovení § 150 OSŘ obsahuje svou povahou výjimečné pravidlo rozhodování soudů o náhradě nákladů řízení. Mělo by být soudem aplikováno v případě, kdy by důsledné uplatnění zásady úspěchu ve věci, popř. zásady zavinění znamenalo

⁹¹ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 11. 09. 2008 sp. zn. III. ÚS 546/06.

⁹² Zde se jedná na rozdíl od vykonávacího řízení pouze o věci movité.

nepřiměřeně tvrdý dopad zákona.⁹³ Podstata moderačního práva spočívá v tom, že soud může ve výjimečných případech, z důvodu zvláštního zřetele hodných účastníkům, kteří by jinak měli právo na náhradu nákladů řízení, tyto náklady zcela nebo z části nepřiznat. Důvody zvláštního zřetele hodné jsou zejména majetkové, sociální, osobní a další poměry všech účastníků řízení, stejně jako důvody, které vedly k podání návrhu na zahájení řízení.⁹⁴ Důvodem zvláštního zřetele hodného by v tomto případě byly okolnosti, které vedly k soudnímu uplatnění nároku.

Soud by však mohl postupovat vůči třetí osobě ještě důrazněji a zavázat naopak jí, k náhradě nákladů řízení. Mohl by tak učinit na základě § 143 OSŘ⁹⁵. Třetí osobě (žalobci) nebylo bráněno v podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu, kterému mohlo být exekutorem plně vyhověno a k podání excindační žaloby by tak oprávněný (žalovaný) nezavdal příčinu. Stejně okrajově poznamenává také KS v Hradci Králové v rozhodnutí sp. zn. 23 Co 35/2011⁹⁶.

Jistou modifikací je pak skutkový stav, který odráží výše zmíněný judikát. Třetí osoba nepodala návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a podala rovnou excindační žalobu. Oprávněný (žalovaný) nereflektuje, že bylo zjevně prokázáno právo třetí osoby, které exekuci nepřipouští a i přes to setrvává na tom, že věc má být prodána. „Pokud ale žalovaný i přes akceptaci vlastnického práva žalobce k předmětné věci nadále setrval na svém názoru o důvodném postižení věci exekucí, trval na projednání tohoto sporu, pak je třeba namíste použít již obecná pravidla o nákladech řízení, resp. o náhradě nákladů řízení podle § 142 OSŘ a o těchto nákladech rozhodovat s ohledem na procesní úspěch žalobce v řízení“⁹⁷.

⁹³ WINTEROVÁ, Alena. a kol. *Civilní proces a organizace soudnictví. Vysokoškolská učebnice*. 6. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva. Praha: Linde, 2011, s. 313.

⁹⁴ DRÁPAL, Lubomír. In BUREŠ, Jaroslav., DRÁPAL, Ljubomír., KRČMÁŘ, Zdeněk. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. I. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 673 - 674

⁹⁵ Žalovaný, který neměl úspěch ve věci má právo na náhradu nákladů řízení proti žalobci, jestliže svým chováním nezavdal příčinu k podání návrhu na zahájení řízení.

⁹⁶ KS v Hradci Králové uvádí: „žalobce sice mohl předejít vzniklým nákladům řízení tím, že by podal návrh exekutorovi na vyškrtnutí věci ze soupisu. V takovém případě pak mohl žalovaný oprávněný reagovat na procesní situaci tak, že mohl souhlasit s vyškrtnutím věci ze soupisu i bez návrhu třetí osoby podle § 68 odst. 3 EŘ a v takovém případě by bylo namíste aplikovat ustanovení § 143 OSŘ a naopak žalobce zavázat k povinnosti nahradit žalovanému náklady řízení.“

⁹⁷ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 2. 2011, sp. zn. 23 Co 35/2011

6. Bezdůvodné obohacení a žaloba z lepšího práva

6. 1 Závazkový vztah z bezdůvodného obohacení

Excindační žalobu lze podat jen do té doby, než budou sepsané movité věci prodány či jinak zpeněženy. Zbývá vyřešit otázku procesního postupu třetí osoby, která ať už z jakýchkoliv důvodů, excindační žalobu do té doby nepodala.

"Vykonalným rozhodnutím byl založen vztah mezi oprávněným a povinným, a také z majetku dlužníka má být pohledávka věřitele uspokojena"⁹⁸. Nelze připustit, aby třetí osoba nepodáním excindační žaloby byla zcela zbavena možnosti, bránit své absolutní věcné právo, do něhož bylo, navíc bez jejího přičinění, zasaženo. Excindační žaloba má důsledky pouze ve vykonávacím (exekucním) řízení a také rozhodnutí o ní má účinky pouze mezi účastníky řízení, kterými jsou oprávněný a povinný.⁹⁹

Postižením majetku třetí osoby nedojde k řádnému splnění dluhu a zároveň vznikne závazkový vztah z bezdůvodného obohacení.¹⁰⁰ Bezdůvodné obohacení je dle ustanovení § 489 OZ jedním z právních důvodů, na základě kterého závazkový vztah vzniká. Obsahem závazkového vztahu z kvazideliktu bezdůvodného obohacení je povinnost vydat je tím, kdo jej získal, které odpovídá právo toho, na jehož úkor bylo získáno domáhat se kondicí jeho vydání. Jedná se o relativní hmotněprávní vztah.¹⁰¹ Jak jsem již naznačil, vztahy z bezdůvodného obohacení jsou vztahy z kvazideliktu, z čehož vyplývá, že povinnost vydání bezdůvodného obohacení není podmíněna zaviněním obohaceného ani jeho protiprávním jednáním, jako je tomu u vztahů vzniklých z jednání deliktního.¹⁰²

6. 2 Žaloba z lepšího práva

V případě, kdy nebude povinnost obohaceného, vyplývající z hmotněprávního závazkového vztahu z bezdůvodného obohacení splněna dobrovolně, může se jejího splnění postižený (ten, na jehož úkor bylo získáno) domáhat u soudu. Svůj nárok může postižený uplatnit tzv. žalobou z lepšího práva. Žaloba z lepšího práva je procesním odrazem hmotněprávní vindikace. Nejde o jiný, zvláštní druh žaloby než jaký je obsažen v

⁹⁸ Eliáš, Karel., Lavický, Petr. In Eliáš, K. a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. § 1–487*. Praha: Linde, 2008, s. 1061.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ Tamtéž. s. 1045.

¹⁰² Tamtéž. s. 1046.

ustanovení § 80 OSŘ. Jedná se o žalobu na plnění, kterou se třetí osoba jako žalobce domáhá po oprávněném jako žalovaném zaplacení částky odpovídající výkonem rozhodnutí (exekucí) realizovanému a vyplacenému plnění. Řízení o žalobě z lepšího práva je stejně jako u ostatních žalob na plnění nalézacím řízením sporným, dle části třetí občanského soudního řádu. Věcně příslušným je dle § 9 OSŘ okresní soud. Místní příslušnost se určuje dle § 84 OSŘ a následujících.

Aktivně věcně legitimována je třetí osoba, postižený v hmotněprávním vztahu. Je obecně přijímáno, že pasivní věcná legitimace náleží oprávněnému ve vykonávacím (exekučním) řízení. Právě oprávněnému totiž vzniklo bezdůvodné obohacení plněním bez právního důvodu. Dle mého názoru se právě tato situace v praxi bude vyskytovat nejčastěji. Souhlasím však s názorem R. Šínové, že je možné představit si situaci, kdy pasivně věcně legitimován bude povinný. Tato konstrukce spočívá v tom, že třetí osoba vědoma si toho, že jsou zpeněženy její věci, nic nenamítá.¹⁰³ Její motivací může být například snaha povinnému pomoci v tíživé životní situaci s příslibem povinného, že jím bude později vůči třetí osobě plněno. Pokud povinný nedostojí svému závazku, může opět třetí osoba podat žalobu z lepšího práva. Zde však již bude pasivně věcně legitimován povinný, neboť hmotněprávní závazkový vztah bezdůvodného obohacení vznikne na základě jiné skutkové podstaty předvídané v ustanovení § 451 odst. 2 OZ. Jedná se o plnění za jiného, které je konstruováno na skutečnosti, že se majetková sféra povinného neztenčila, ač se ztenčit měla. V obou výše uvedených případech je obohacený (žalovaný) povinen dle § 451 odst. 1 OZ vrátit vše, co bezdůvodným obohacením získal.

R. Šínová konstruuje také další situaci, "kdy soudní vykonavatel (exekutor) při provádění výkonu pojme do soupisu věc třetí osoby. Povinný na tuto skutečnost upozorní, vykonavatel však tuto skutečnost do soupisu nepoznačí a soud nepoučí třetí osobu o možnosti podat vylučovací žalobu (obdobně třetí osoba podá návrh na vyškrtnutí ze soupisu, exekutor tomuto návrhu nevyhoví a nepoučí o možnosti podat vylučovací žalobu, nebo dokonce prodá věc třetí osoby i přes podaný návrh na vyškrtnutí ze soupisu). Třetí osoba nepodá vylučovací žalobu, její věc je prodána a výtěžek vyplacen oprávněnému"¹⁰⁴.

¹⁰³ ŠÍNOVÁ, Renáta. K institutům vylučovací žaloby ve výkonu rozhodnutí a bezdůvodné obohacení. *Právní fórum*, 2011, č. 3, s. 114.

¹⁰⁴ Tamtéž.

K výše popsané situaci R. Šínová uzavírá, že v tomto případě došlo k pochybení soudu (exekutora), popř. dle skutkových okolností i oprávněného, který sám mohl iniciovat vyloučení sepsaných věcí.¹⁰⁵ Dále autorka uvádí, že se třetí osoba může domáhat vydání bezdůvodného obohacení na oprávněném žalobou z lepšího práva, případně náhrady škody po povinném, nebo může uplatňovat nárok na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem vůči státu, popř. nárok na náhradu škody podle § 32 EŘ vůči exekutorovi.¹⁰⁶

Institut bezdůvodného obohacení má subsidiární povahu k jiným institutům, náhradu škody z toho nevyjímaje.¹⁰⁷ Právo na vydání bezdůvodného obohacení lze uplatnit pouze tehdy, pokud nejsou splněny podmínky pro dosažení téhož plnění z titulu práva na náhradu škody.¹⁰⁸ Subsidiarita bezdůvodného obohacení se však u situace, kterou popisuje R. Šínová, neuplatní, neboť jednotlivé nároky z bezdůvodného obohacení a náhrady škody jsou uplatnitelné vždy u jiné osoby, jak autorka správně zmiňuje. Pokud by tyto nároky vznikly u jedné téže osoby, uplatnilo by se výše uvedené pravidlo v plném rozsahu.

¹⁰⁵ ŠÍNOVÁ, Renáta. K institutům vylučovací žaloby ve výkonu rozhodnutí a bezdůvodné obohacení. *Právní fórum*, 2011, č. 3, s. 114.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ Eliáš, Karel., Lavický, Petr. In Eliáš, K. a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. § 1–487*. Praha: Linde, 2008, s. 1057.

¹⁰⁸ R 1/1979

Závěr

V úvodu této práce jsem si položil dvě otázky a vyslovil dvě hypotézy. Proto, abych mohl tyto otázky zodpovědět a tím zároveň potvrdit či vyvrátit hypotézy vyřčené v úvodu, jsem se postupně zabýval institutem návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu dle § 68 EŘ a excindační žalobou dle 267 OSŘ. Tyto dva instituty jsem podrobil detailní analýze. Okrajově jsem se z důvodu komplexnosti práce v poslední kapitole věnoval také hmotněprávnímu institutu bezdůvodného obohacení a jeho procesněprávnímu odrazu v podobě tzv. žaloby z lepšího práva.

Práce je rozdělena do dvou přibližně stejně obsáhlých částí, v nichž byla pozornost zaměřena nejdříve na institut vyškrtnutí věci ze soupisu a poté na excindační žalobu, která může být v případě nevyhovění návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu pokračováním procesní obrany třetí osoby. V poslední části je v logické návaznosti popsán institut bezdůvodného obohacení a žaloby z lepšího práva, jako prostředek ultima ratio, jestliže předcházející instituty již nelze z jakéhokoliv důvodu použít. Práce je doplněna také grafickou přílohou.

Zkoumaná problematika je upravena ve dvou procesních předpisech, kterými jsou exekuční řád a občanský soudní řád. Tyto předpisy jsou ve vzájemném poměru speciálního k obecnému, tzn., že tam kde chybí úprava v EŘ, postupuje se dle OSŘ. V předkládané problematice na sebe navíc může použití těchto předpisů navazovat v souvislosti s volbou procesního postupu třetí osoby. V průběhu psaní této práce došlo k novelizaci obou výše zmíněných předpisů, která byla do textu práce promítnuta.

V práci jsem se nejdříve obecně přiblížil instituty návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a excindační žalobu. Poukázal jsem na současnou právní úpravu dvojkolejnosti OSŘ a EŘ v rámci vymožení povinnosti, která nebyla dobrovolně splněna a kriticky se vyjádřil k poslední novelizaci OSŘ a EŘ provedenou z. č. 396/2012 Sb., účinnou od 1. 1. 2013, kterou nepovažuji jako celek za zrovna zdařilou.

V následující druhé kapitole se věnuji institutu návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a detailně analyzuji jednotlivé odstavce § 68 EŘ s tím, že poukazuji na jejich možné problematické body. Nejdříve na základě důvodové zprávy k z. č. 286/2009 Sb., přibližuji důvody, které vedly zákonodárce k této novelizaci, která institut návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu zavedla. K této kapitole se váže příloha č. 1, která graficky znázorňuje stav před a po novele z. č. 286/2009 Sb.

Dále letmo přibližuji průběh exekučního řízení od vydání exekučního příkazu po soupis movitého majetku a v reflexi na novelizaci provedenou z. č. 396/2012 Sb., účinnou od 1. 1. 2013, přibližuji novinku, která byla touto novelou zavedena. Jedná se o tzv. „soupis od stolu“ zákonem označovaný jako „jiný soupis“, kdy je možno pojmout do soupisu zápisem do protokolu věci, o nichž jsou údaje známy z rejstříku zřízeného ze zákona nebo jiné evidence v souladu se zákonem.

V souladu se systematickou zákona dále popisuji postup třetí osoby, jestliže podá návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a jaké jsou důsledky podání návrhu po uplynutí zákonné prekluzivní 30 denní lhůty. V souladu s doktrínou zmiňuji možnost její obrany v případě, kdy exekutor o návrhu meritorně nerozhodne a odmítne jej. Větší pozornost věnuji odstavci druhému, který stanoví na základě, jakých důkazů exekutor o návrhu na vyškrtnutí věci rozhodne, kdy polemizuji s názorem zastávaným doktrínou tvrdícím, že exekutor rozhoduje pouze na základě listinných důkazů. Uzavírám, že by dle mého názoru měli být připuštěny i jiné než listinné důkazy s ohledem na smysl a účel novely z. č. 286/2009 Sb., kdy jedním z jejich motivů byla snaha o obřemenění soudů.

Dále popisuji paradoxní situaci v závislosti na úpravě § 68 odst. 3 EŘ, kdy je exekutor ex offo povinen vyškrtnout věc ze soupisu, pokud během exekuce vyjde najevo, že povinnému nepatří či patřit nemůže a to i v případě, kdy tuto skutečnost sezná s návrhu podaného po lhůtě či osobou neoprávněnou.

V závěru této kapitoly věnované § 68 EŘ, kladně hodnotím novelou z. č. 396/2012 Sb., nově zavedené odstavce 5 – 7, které upravují dosud neupravené otázky postupu a povinností exekutora při a po provedení soupisu. Tyto nově zavedené odstavce přispívají k důslednější ochraně práv třetích osob.

Dále jsem věnoval pozornost zákonným lhůtám v § 68 odst. 1 a 4 EŘ. Tyto lhůty jsou shodně 30 denní a jsou dány třetí osobě k podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a k následnému podání vylučovací žaloby. Lhůta vyjádřená v prvním odstavci má bezesporu prekluzivní charakter, neboť zákon stanoví, že bude-li třetí osobou návrh podán opožděně, exekutor jej odmítne. O povaze lhůty v odstavci čtvrtém nepadá jednota. Proti jednotnému názoru doktrinálnímu stojí názor Nejvyššího správního soudu, že se o

prekluzivní lhůtu nejedná. I když NSS nemá v této věci pravomoc rozhodovat¹⁰⁹, ve svém odmítavém usnesení tento názor na okraj vyslovil. Přes výše uvedené jsem vzal tento (pro mě) autoritativní názor v potaz a vyslovil názor vlastní, kdy se spíše přikláním k názoru doktríny, že se i v tomto případě o prekluzivní lhůtu jedná. Zároveň však poznamenávám, že také názor NSS není úplně scestný a bude zajímavé pozorovat, k čemu se bude dále přiklánět soudní judikatura.

Následující kapitolu čtvrtou považuji za stěžejní kapitolu této práce. Tato kapitola také odpovídá na jednu z otázek, kterou jsem si v úvodu položil, a to na otázku: „*Je v exekučním řízení podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu podmínkou k následnému podání excindační žaloby?*” Proto abych na tuto otázku mohl odpovědět, přibližuji v této kapitole jednotný názor doktrinální, který tvrdí, že podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu, kterému následně nebylo exekutorem, byť jen z části vyhověno, je podmínkou k podání excindační žaloby. Ke škodě věci v žádném z pramenu, ze kterých jsem čerpal, nebyl tento názor jednotlivých autorů argumentován a byl pouze konstatován, což mé bádání neulehčilo. Dále proti sobě stavím dva odlišné názory vycházející z judikatury Krajských soudů v Praze a Hradci Králové. KS v Praze zastává v podstatě shodný názor jako doktrína a navíc považuje návrh na vyškrtnutí ze soupisu za „procesní podmínku k podání excindační žaloby, jejíž nedostatek je odstranitelný podle § 104 odst. 2 OSŘ”. KS v Praze však neuvádí postup, kterým má být tento „nedostatek procesní podmínky” odstraněn. Na základě absence postupu předkládám dvě možnosti, jak by mohl být nedostatek této „procesní podmínky“ (jestliže bych jí za procesní podmínku považoval) v souladu s § 104 odst. 2 OSŘ odstraněn. Tuto problematiku však uzavírám tak, že se neshoduji s názorem, že by podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu bylo podmínkou (o to méně procesní podmínkou) k podání excindační žaloby v exekučním řízení.

Tímto jednak odpovídám na otázku, kterou jsem si stanovil v úvodu této práce a zároveň potvrzuji jednu ze svých hypotéz že: *V exekučním řízení není podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu podmínkou k následnému podání excindační žaloby.*

Svou hypotézu dále potvrzuji výkladem pomocí prostředků formální výrokové logiky a výkladem odstraňujícím rekogniční mezeru v zákoně. V závěru této kapitoly nabízím v závislosti na předložených výkladech dvě možnosti procesního postupu (obransy) třetí

¹⁰⁹ Exekutor není správním orgánem a exekuční řízení je řízení o vymožení soukromoprávní povinnosti, která nebyla dobrovolně splněna. Jedná se tedy o otázku práva soukromého.

osoby v případě, kdy jsou její movité věci sepsány v exekučním řízení. U obou z těchto postupů zároveň upozorňuji na jejich výhody a nevýhody.

Předposlední pátou kapitolu jsem věnoval excindační žalobě. Nejdříve o této žalobě pojednávám obecně a s odkazem na odbornou literaturu uvádím, na čem spočívá její základ, a totiž na skutečnosti, že při výkonu rozhodnutí soud nebo soudní exekutor nemohou zjišťovat, jestli konkrétní věci, vůči kterým má být výkon rozhodnutí veden, jsou nebo nejsou skutečně ve vlastnictví povinného.¹¹⁰ Toto konstatování je podepřeno také judikaturou Nejvyššího soudu ČR.¹¹¹

Dále uvádím praktický příklad, jakým způsobem může dojít k sepsání věci třetí osoby, ač je ze všech zjistitelných skutečností zřejmé, že by měly patřit povinnému.

Po té provádím komparaci doktrinárních názorů na povahu vylučovací žaloby a uzavírám, že se dle mého názoru jedná o určovací žalobu sui generis a svůj názor odůvodňuji.

Excindační žalobou se může bránit ten, kdo tvrdí, že mu náleží takové právo k věci, jež výkon rozhodnutí (exekuci) nepřipouští. Další podkapitola je proto věnována výčtu těchto práv a na ni navazuje telegrafické pojednání o postižení majetku ve společném jmění manželů. Telegrafické proto, že toto téma, aby bylo rozebráno komplexně, by vydalo na samostatnou diplomovou práci.

Následují podkapitoly o účastnících řízení o excindační žalobě, příslušnosti soudu a procesních důsledcích jejího podání. V neposlední řadě se věnuji rozhodnutí o excindační žalobě, kde pozornost zaměřuji na formulaci meritorního výroku, kdy se přikláním k jednomu ze dvou doktrinárních názorů, který tvrdí, že petit musí být s ohledem na znění § 268 odst. 1 písm. f) OSŘ formulován tak, že žalobce má právo nepřipouštět výkon rozhodnutí.

Kapitolu pátou uzavírám pojednáním o nákladech řízení v řízení o excindační žalobě, kdy v závislosti na mnou dříve předložených postupech třetí osoby při uplatňování své obrany a také v závislosti na tom, zda se jedná o soudní výkon rozhodnutí či exekuci, popisují varianty rozhodnutí soudu o nákladech řízení.

¹¹⁰ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 120.

¹¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 8. 2000, sp. zn. 21 Cdo 2635/99.

Poslední šestá kapitola pojednává o hmotněprávním institutu bezdůvodného obohacení a jeho procesním odrazu, jímž je žaloba z lepšího práva, jako ultima ratio prostředku obrany třetí, kdy ať už z jakýchkoliv důvodů, nepodala excindační žalobu a její věci byly mezitím prodány, čímž došlo ke vzniku bezdůvodného obohacení.

Na závěr zbývá odpovědět na první otázku, kterou jsem si v úvodu položil a to: *„Jestli je současná právní úprava institutů návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a excindační žaloby, jako prostředků ochrany třetích osob dostatečná?“*

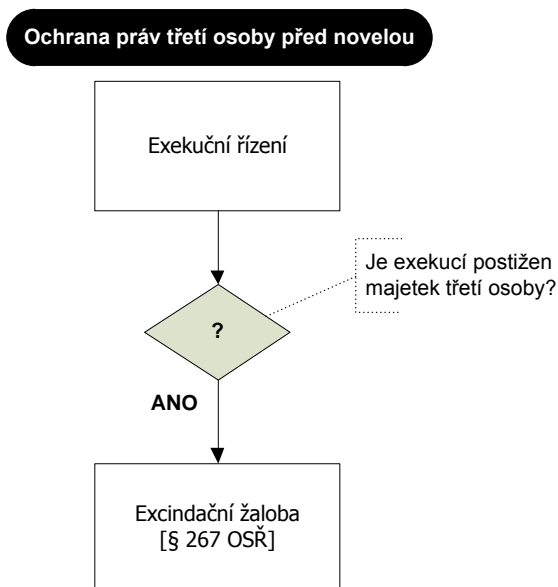
Na tuto otázku odpovídám kladně čímž zároveň potvrzuji svou další, v úvodu vyřčeno hypotézu. Problematický je dle mého názoru prozatím většinově přijímaný výklad § 68 EŘ. Rád bych však dodal, že český civilní proces akutně potřebuje komplexní rekodifikaci a to nejen s ohledem na blížící se účinnost nového občanského zákoníku

Shrnu-li předchozí strany textu, doufám, že se mi podařilo nezřídka pomocí složité a rozsáhlé argumentace nabídnout řešení situací mnohdy nejednoznačných či přímo protichůdných. Důraz byl kladen zejména na nepřesnost výkladu § 68 EŘ zastávaný jak doktrínou, tak soudy a snad přesvědčivě vysvětlen a dostatečně argumentačně podpořen výklad dle mého názoru správný.

V práci byly používány výkladové metody, kdy velkou oporou pro použitou argumentaci byly knihy F. Melzera a Z. Kühna. Dále byly použity články s odborných časopisů, komentářové literatury a judikatura soudů všech instancí včetně Ústavního soudu ČR.

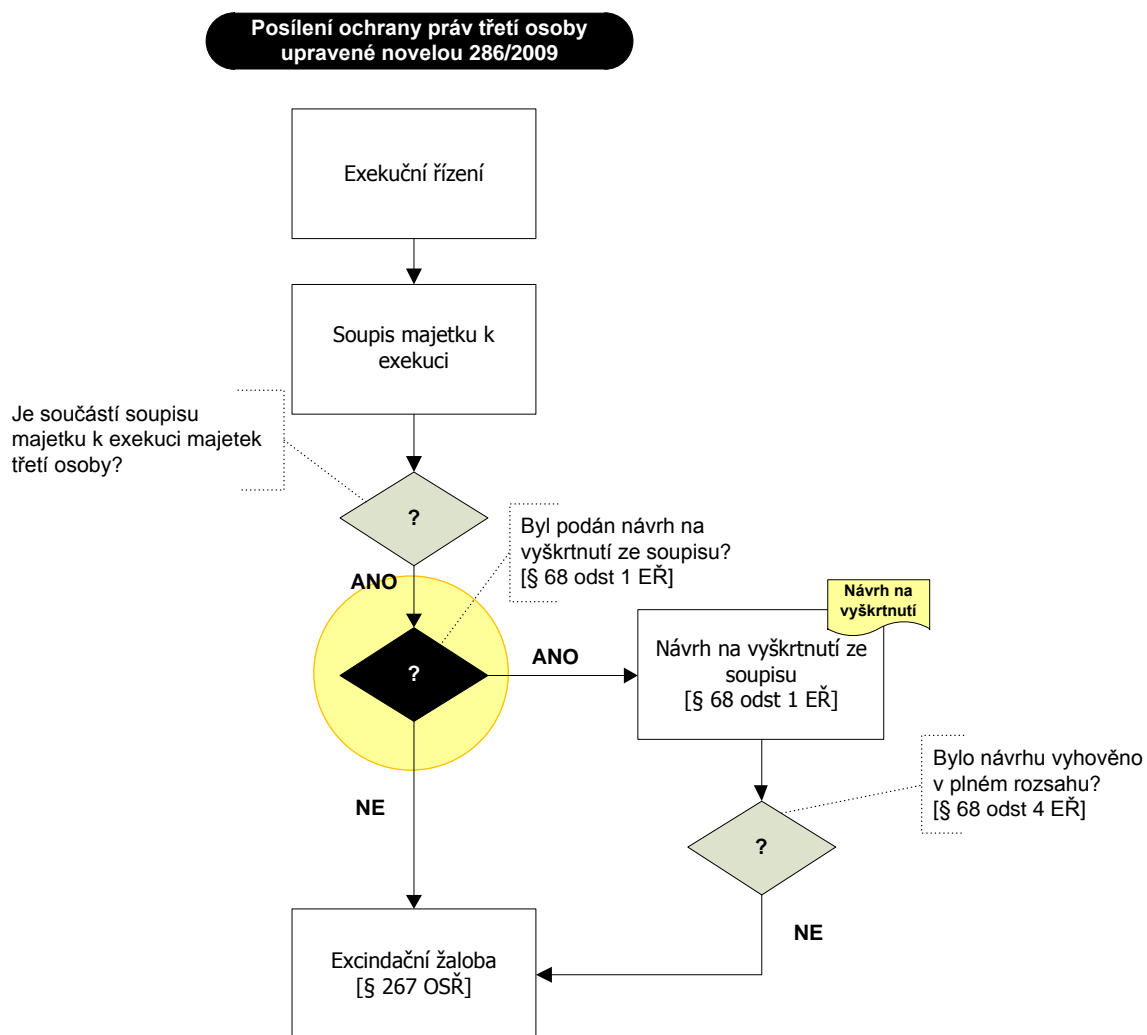
Příloha č. 1

Obr. 1 Ochrana práv třetí osoby před novelou zákonem č. 286/2009.¹¹²

¹¹² Aby bylo zřejmé, jaký je význam úpravy provedené novelou, připomínám, že ochrana majetku třetí osoby, který byl v rozporu s právem zahrnutý do exekuce, byla před novelou 286/2009 Sb., realizována toliko prostřednictvím excindační žaloby dle § 267 OSŘ. Schématicky byla ochrana práv třetích osob realizována zcela mimo rozsah exekučního řízení viz. následující obrázek.

Obr. 2 Ochrana práv třetí osoby po novele provedené zákonem č.286/2009

Bibliografie

Monografie, sborníky a komentáře:

1. BUREŠ, Jaroslav, DRÁPAL, Ljubomír, KRČMÁŘ, Zdeněk. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2006, 1066 s.
2. BUREŠ, Jaroslav., DRÁPAL, Ljubomír., KRČMÁŘ, Zdeněk. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl. 7. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2006, 1054 s.
3. ELIÁŠ, Karel. a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. § 1-487.* Praha: Linde, 2008, 1391 s.
4. ELIÁŠ, Karel. a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. § 488 – 880.* Praha: Linde, 2008, 1248 s.
5. GERLOCH, Aleš. *Teorie práva. 5. upravené vydání.* Praha: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 312 s.
6. KASÍKOVÁ, Martina. A kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář. 2. vydání.* Praha: C.H.Beck,2010. 658 s.
7. KUBŮ, Lubomír, HUNGR, Pavel, OSINA, Petr. *Teorie práva.* Praha: Linde, 2007. 336 s.
8. KÜHN, Zdeněk. *Aplikace práva ve složitých případech, k úloze právních principů v judikatuře.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002. 419 s.
9. MELZER, Filip., *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace.* Praha: C. H. Beck, 2010. 304 s.
10. MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 1998, 207 s.
11. STAVINHOVÁ, Jaruška, HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví.* Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2003, 660 s.
12. WINTEROVÁ, Alena. a kol. *Civilní právo procesní. Vysokoškolská učebnice. 6. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva.* Praha: Linde. 701 s.

Články z odborných časopisů:

1. DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, č. 7, s. 344
2. DÁVID, Radovan. Exekutorská činnost ve světle novely č. 286/2009 Sb. *Právní fórum*. 2009, s. 420
3. SVOBODA, Karel. Proč a jak české civilní soudy ignorují zákon. *Jurisprudence*, 2012, č. 4, s. 10.
4. ŠÍNOVÁ, Renáta. K institutům vylučovací žaloby ve výkonu rozhodnutí a bezdůvodné obohacení. *Právní fórum*, 2011, č. 3, s. 114.

Judikatura:

1. Rozsudek Krajského soudu v Praze sp. zn. 28 Co 464/2010-44
2. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 23 Co 35/2011
3. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 8. 2000, sp. zn. 21 Cdo 2635/99.
4. Rozsudek Nejvyššího soudu České Republiky ze dne 22. 8. 2006, sp. zn. 20 Cdo 612/2005.
5. Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 11. 9. 2008 sp. zn. III.ÚS 546/06
6. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 17. 12. 1997 sp. zn. Pl. ÚS 33/97

Internetové zdroje:

1. <<http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-verejnost/251-alarmujici-statistika-exekuci?w=>> [9. 5. 2012]
2. <<http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/908-seniori-v-exekuci-13-11-2012?w=>> [18. 11. 2012]
3. <<http://www.ekcr.cz/1/statistiky/87-statistiky?w=media>> [9. 5. 2012]

Shrnutí

Tato práce se zabývá procesními instituty návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a excindační žalobou jako prostředky ochrany třetích osob při exekucích (výkonu rozhodnutí). Jedná se o procesní prostředky, které má k dispozici osoba odlišná od povinného (třetí osoba), která je nositelem práv, jež exekuci (výkon rozhodnutí) nepřipouští. Institut vyškrtnutí věci ze soupisu byl do EŘ vložen novelou z. č. 286/2009 Sb., účinnou od 1. 11. 2009, jejíž potřeba byla mimo jiné odůvodněna právě posílením práv třetích osob v exekučním řízení.

Cílem této práce bylo přiblížit oba dva procesní instituty, poukázat na problematické body v právní úpravě, zodpovědět na otázky položené v úvodu a tím zároveň potvrdit či vyvrátit taktéž v úvodu vyslovené hypotézy. Největší pozornost je v práci věnována výkladu § 68 odst. 1 a 4 EŘ, který upravuje podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a následného podání excindační žaloby.

Práce je rozdělena do dvou přibližně stejně obsáhlých částí, v nich byla pozornost zaměřena nejdříve na institut vyškrtnutí věci ze soupisu a poté na excindační žalobu. V poslední části je v logické návaznosti popsán institut bezdůvodného obohacení a žaloby z lepšího práva, jako prostředek ultima ratio, jestliže předcházející instituty již nelze z jakéhokoliv důvodu použít. Práce je doplněna také grafickou přílohou.

Diplomová práce je členěna do šesti kapitol, na které logicky navazuje závěr. Za stěžejní kapitolu této práce považuji kap. 4, která popisuje vzájemný vztah návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a excindační žaloby v exekučním řízení. Je zde řešen výkladový problém § 68 odst. 1 a 4, kdy se snažím vyvrátit většinově přijímaný doktrinální a soudní výklad za použití výrokové logiky a právní metodologie.

Práce je doplněna závěrem a na konec je uveden seznam použitých zdrojů, shrnutí a seznam klíčových slov, obojí v českém i anglickém jazyku.

Summary

This thesis is concerned with the motion for deletion thing from the list and action for exemption - civil procedure devices designed to protect third party during execution. These devices can use a person (third party), which is a carrier of rights, that do not permit execution. The fundamental legislation for these institutes are the Civil Procedure Code and the Execution Code.

The goal of this work is to analyze both devices, reveal possible imperfections, find the answers to the questions that has been raised and thereby approve or disprove opening hypothesis. The greatest interest is devoted to the § 68 clause 1 and 4 of the Execution Code, which deals with both institutes in question.

The thesis is divided into the two (equally extensive) parts. First one is concerned with the motion for deletion thing from the list and the second one deals with the action for exemption. The last part continues with a legal devices called unjust enrichment and better right action as a „ultima ratio“ options for the situation when previous devices cannot be used. The thesis is appended with a graphic attachment.

This thesis is divided into the six chapters, followed by the conclusion. The fundamental chapter is due to my opinion chapter 4., which analyzes mutual relation of the legal devices in question. There is offered a solution of an interpretation dispute about the § 68 clause 1 and 4 in this part. I try to uproot generally accepted interpretation with the help of sentential calculus and legal methodology.

The thesis is completed with a conclusion, the list of resources, summary and key word list.

Klíčová slova – key words

exekuce

exekution

výkon rozhodnutí

enforcement of judgement

exekutor

distrainor

návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu
excindační žaloba

motion for deletion things from the list
action for exemption

náklady řízení

costs

bezdůvodné obohacení

unjust enrichment

žaloba z lepšího práva

better right action